

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő:

Dr. MÁLNAI MIHÁLY.

Szerkesztő:

PINTÉR IGNÁC.

Megjelenik minden második hónapban. — Kiadja az Orsz. Izr. Tanító-egyesület. — Előfizetési ára: nem tagok számára egész évre 20000 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak az Orsz. Izr. Tanítóegyesület címére: **VII., Sip-utca 12. sz.** alá küldendők. — A szerkesztőség címe: **VII., Sip-utca 12. sz.**

Tartalom: Meghívó közgyűlésre. — Uj munkára! Irta: *Dr. Szegő Arnold.* — Könyvkiadványaink. Irta: *Bárd Rezső.* — A nyolcosztályu népiskola és a magasabb rendű tanítóképzés. Irta: *Dr. Málnai Mihály.* — Titkári jelentés. Irta: *Pintér Ignác.* — Egyesületi élet. — Tudnivalók a közgyűlésről. — Közgyűlési ügyrend. — Tudósítás. — Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület vallásoktatási bizottsága. — Nyugtázás. — Miniszteri rendelet. — Nekrológ. Láng Izidor. — Major J. Gyula emlékünnepe. — Halász Mór nyíregyházi tanító jubileuma. Irta: *Neumann Albert.* — Könyvismertetés. — Vegyesek.

MEGHÍVÓ.

Az ORSZÁGOS IZR. TANÍTÓEGYESÜLET
fennállásának ötvenkilencedik évében
1925. július 7-én

RENDES KÖZGYŰLÉST

tart, melyre összes tiszteletbeli, alapító, pártoló és rendes tagjainkat, valamint a tanügybarátokat tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés helye: Budapest, VII., Sip-utca 12. II. em., a pesti izr. hitközség székházának diszterme.

Munkarend.

Július 6-án, hétfőn, d. e. 10 órakor, néhai **Lederer** Ábrahám sirjának meglátogatása a farkasréti izr. temetőben. A megemlékezést **Fábián** Ferenc mondja.

Aznap d. u. $\frac{1}{3}$ órakor, néhai lovag **Wechselmann** Ignác sirjának meglátogatása a kerepesi-uti izr. temetőben. A megemlékezést **Adler** Simon mondja.

Aznap d. u. 3 órakor, néhai **Szántó** Eleázár sirjának meglátogatása a kerepesi-uti temetőben. A megemlékezést **Mandl** Bernát mondja.

Aznap d. u. 4 órakor teljes választmányi ülés.

Július 7-én, kedden, d. e. $\frac{1}{9}$ órakor és folytatólagosan d. u. 3 órakor rendes közgyűlés.

A közgyűlés napirendje:

Délelőtt:

1. Elnöki megnyitó.
2. Három jegyzőkönyvhitelesítő, egy 5 tagú számvizsgálóbizottság és egy 3 tagú szavazatszedőbizottság kiküldése.
3. Titkári jelentés.
4. A bibliafordítás pedagógiája kapcsolatban a héber nyelvtanítással. Előadja *Biedermann Adolf*.
5. Az egyesület legközelebbi teendői. Előadó: *Bárd Rezső*.
6. Tiszteletbeli tagok választása.
7. Jelentés a Szántó-, Löw- és Léderer irodalmi ösztöndíjakról. Előadó: *Bárd Rezső*.

Délután:

8. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
9. Jelentés alapítványainkról és alapjainkról. Előadó *Ábrányi Aladár*.
10. Tisztujítás.
11. A tagdíjak megállapítása.
12. Indítványok.*

Pintér Ignác,
egyes. titkár.

Dr. Málnai Mihály,
egyes. elnök.

Meghívó.

A teljes választmány a közgyűlést megelőzőleg július 6-án, d. u. 4 órakor a pesti izr. hitközség székházának dísztermében (VII., Sip-u. 12. II. em.) ülést tart, melyre a központi és vidéki választmányi tagokat, ugyszintén a fiókkörök elnökeit tisztelettel meghívjuk.

Napirend:

1. Elnöki megnyitó.
2. A közgyűlési ügyrend megállapítása.
3. Határozathozatal a közgyűlés 6., 7., 9. és 11. pontjaira nézve.
4. Könyvkiadványaink ügye.
5. Tiszti fizetések megállapítása.
6. A közgyűlésre benyújtott indítványok tárgyalása.

Pintér Ignác,
egyes. titkár.

Dr. Málnai Mihály,
egyes elnök.

* Indítványok kellőkép megokolva a közgyűlést megelőzőleg 15 nappal írásban az elnökség elé terjesztendőek.

Meghívó.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület **Északkeleti Fiókköre** f. évi július 6-án d. u. 2 órakor a pesti izr. hitközség Sip-utcai iskolájában tartja újra-alakuló gyűlését, melyre a kör tagjait ezennel tisztelettel meghívják.

Napirend:

1. Elnöki megnyitó.
2. Ujraalakulás.
3. Tisztujítás.
4. Esetleges indítványok.

Miskolc, 1925. június havában.

Schlesinger Ármin,
tiszteletbeli elnök.

Weisz I. Lipót,
korelnök.

Knopfler Sándor,
társelnök.

Weiszblüth Jakab,
id. jegyző.

Uj munkára!

Néhány hét múlva megindul az ország minden részéből tanítótestvéreink zarándokcsapata, hogy a hároméves ciklus elteltével részt vegyen Egyesületünk közgyűlésén. Aki csak teheti, felhasználja ezt a hagyományos alkalmat arra, hogy közvetlen érintkezésbe jusson élethivatása, munkája és küzdelmei osztályos társaival. Jól esik — három évben egyszer — egymás kezét megszorítanunk, egymás szemébe néznünk és egymásnak elpanaszolnunk ügyesbajos dolgainkat. És jól esik néhány komoly órát szentelnünk azoknak a fontos kérdéseknek megvitatására, amelyek a zsidó tanítóság egyetemét érdeklik, mert szorosan összefüggnek anyagi helyzetünkkel, erkölcsi megbecsültetésünkkel, munkánk értékével, a zsidó iskola jövőjével.

Minden egyes közgyűlésünk ünnepe a zsidó tanítóságnak, amely az Egyesületben régi palládiumát, érdekei és jogai biztos várát látja. Közgyűléseink tanúskodnak legmeggyőzőbben szervezettségünk erejéről, közösségünk erkölcsi súlyáról és szellemi színvonaláról. Büszkén mondhatjuk, hogy nem volt egyetlen közgyűlésünk sem, amely önbizalmunkat és önbecsülésünket nem növelte, tanítói munkákat meg nem termékenyítette volna.

Mostani közgyűlésünk elé fokozott érdeklődéssel és várakozással tekintünk. Az az irtózat vihar, amely nemzetünket megrázta és tanítótestvéreink egy részét tőlünk elszakította, az évek óta fenyegető politikai, társadalmi és gazdasági válság egyesületünket is ájult dermedtségbe süllyesztette, amelyből — félig kábultan még — most kezdünk csak ébredezni. Ha körültekintünk, szomorú kép tárul elénk. Egyesületünk régi keretei összeomlottak, harcos csapatunk megfogyatkozott nemcsak számban és anyagi erőben, hanem talán hitben, munkára készségben, idealizmusban is. Régi céljaink egy része elhalványult, régi munkaterületeink, alkotásaink egyike-másika teljesen összezsugorodott. Ha nem akarjuk, hogy Egyesületünk válságba sodródjék, vagy — ami ennél is rosszabb — meddő passzivitásban tengesse életét, akkor számba kell vennünk a reánk kényszerített új helyzet életfeltételeit s hozzájuk kell alkalmaznunk Egyesületünk új politikáját. A politika az alkalmazkodás művészete és a régi célokért a régi eszközökkel küzdeni a gyökeresen megváltozott viszonyok között annyit jelentene, mint követ tenni lábunk elé, hogy lépten-nyomon megbotoljunk benne. A küszöbön álló közgyűlés fog irányt szabni az Egyesület új politikájának, új munkájának, amely a félszázados múlt tanulságaiból merítve, hagyományaihoz ragaszkodva fogja szolgálni a változott helyzet változott lehetőségei között a zsidó iskola szent ügyét, a zsidó tanítóság erkölcsi és anyagi érdekeit. Annak a feladatnak a megoldása, amelyet a közgyűlés és a vele kezdődő triennium elé tűzünk, lelkes buzgóságot, bölcs körültekintést és lelkiismeretes óvatosságot kíván. Nem könnyű dolog az egyesületi élet minden vonatkozásában mintegy eszkomptálni a változott viszonyokat, de meg vagyunk róla győződve, hogy ezt az „átértékelést” okosan és becsületesen fogjuk elvégezni, mert csak így tudjuk biztosítani Egyesületünk zavartalan fejlődését.

A közgyűlésre fog hárulni az a kötelesség is, hogy az új feladatok

elvégzésére új embereket jelöljön ki. Dr. *Málnai* Mihály, aki három éven át annyi szeretettel és bölcsességgel intézte Egyesületünk ügyeit, nem vállalja többé az elnöki tisztet. Vele együtt távozik a titkári székből *Pintér* Ignác is, aki huszonegy esztendő óta a legnagyobb odaadással és buzgósággal szolgálja Egyesületünket. Mindkettőjüket az a meggondolás vezette elhatározásukban, hogy az Egyesület súlyos helyzete s a vele összefüggő komoly problémák ifjabb erőket, mozgékonyabb egyéniségeket kívánnak. Hálával eltelve a két érdemes férfiú iránt tisztelettel fogadjuk elhatározásukat, amelyeket nemes motívumok sugalltak. A közgyűlésnek új elnököt kell választani, új kormányost, akinek kezére nyugodtan bízhatjuk a mi viharvert, megtépett hajónkat. A vezetőség és a budapesti tagtársak bizalma *Schichtancz* Ármin felé fordul. Tekintélyes állása, bő tapasztalatai, gyakorlati érzéke, sokoldalú tehetsége, s végül azok a kitűnő érdemek, amelyeket évtizedeken át Egyesületünk szolgálatában szerzett, méltóvá teszik őt arra, hogy a zsidó tanítóság vezére legyen. Mi csak tolmácsoljuk a budapesti kartársak óhaját, dönteni a közgyűlés fog.

És most Isten nevében, fel a munkára! Szeretettel hívjuk, szeretettel köszöntjük vidéki társainkat. Szívből óhajtjuk, hogy a közgyűlés gyógyulásunk kezdete, új munkánk sugalmazója és törhetetlen összetartásunk hirdetője legyen.

Dr. Szegő Arnold.

Könyvkiadványaink.

Két iskolaév mesgyéjén kérő szóval fordulunk a zsidó tanítósághoz: Egyesületünk lelkes tagjaihoz; kérő szóval, mely egyik legnagyobb erkölcsi értékünkre, könyvkiadványainkra vonatkozik.

A lefolyt évtizedben, a vérzivatar, majd meg a gazdasági válságok idejében az egyesületi tevékenységnek ezt a fontos ágát sem gondolhattuk eléggé. Mint sok más erkölcsi és anyagi javunk, a viszonyok romboló hatása alatt ez is megfogyatkozott, szinte veszendőbe ment.

Nagymagyarországon még 1913-ban négyszáznál több virágzó kisebb-nagyobb zsidó felekezeti elemi iskola működött; Csonkamagyarországon 1922-ben már csak 197, ma az 1924/25. iskolaév végén csak 158. Ezek közül is 80—85% kis iskola. Hogy mit jelentenek e számok a magyar zsidóság kulturájával való vonatkozásban, mit egyesületünk céljainak és munkakörének szempontjából, mit a hazai népoktatás történetében, az más lapra tartozik, annak alapos megvitatására a sajtó seb eleven fájdalmának hatása alatt még nem vagyunk eléggé tárgyilagosak.

De hogy e számokban kifejezett tények mily rombolást végeztek könyvkiadványainknak Csonkamagyarország szűk határai közé szorított kelendőségében, azt statisztikai adatok nélkül is mindenki elképzelheti.

De ha a kelendőség utolsó évi számbeli adatait nézzük, akkor arra a szomorú tapasztalatra kell jutnunk, hogy *nem valamennyi működő zsidó elemi iskola használja az egyesület által kiadott, az izr. felekezeti iskolák speciális viszonyaira készült tankönyveket.* Összefügg ez a megdöbbentő tény azokkal a sajnálatos jelenségekkel, melyeket egyesületünk életében egynéhány év óta tapasztalunk.

Az az eleven kapcsolat, mely egyesület és zsidó tanítóság között mindenkor fennállt és mely kútforrása volt minden sikernek és eredménynek, az utolsó időben évről-évre lazább lett, a zsidó tanítóság érdeklődése egyesületünk céljai és tevékenysége iránt mindinkább gyengült, megfogyatkozott, egy

kicsi kis körön túl majdnem egészen megszűnt. Különösen a zsidó tanítóság fiatalabb nemzedékei nem ismerik az egyesületet, vagy nem lépnek be tagnak, vagy a belépés pusztán tényén kívül nem keresnek az egyesülettel szorosabb kapcsolatot; nem ismerik az egyesület múltját, sem azt az erkölcsi közösséget, mely a zsidó iskolát, a zsidó tanító hivatását és az Orsz. Izr. Tanítóegyesülettel összekapcsolja.

Ily viszonyok között megtörténhetett, hogy zsidó tanítók nem ismerik egyesületünk tankönyveit, hogy zsidó iskolák nem izr. felekezeti tankönyveket használnak.

Pedig ennek a sajnálatos ténynek csak a zsidó oktatásügy vallja kárát. A zsidó iskolának az általános, az egész ország iskoláival egyenlő tanügyi céljain kívül még speciálisan zsidó felekezeti céljai is vannak; ezek adják meg tulajdonképpen létalapját, ezek teremtik meg a kapcsolatot iskolafenntartó hitközség és iskola, szülő és tanító között.

Könyvkiadványaink az általános tanítási célok és a helyes pedagógiai elvek teljes figyelembevételével ezeket a speciális felekezeti célokat is egyenlő mértékben szolgálják. Az egyetlen magyar elemi iskolai tankönyvek ezek, melyek e kettős célt szem előtt tartva, az izr. felekezeti iskolák számára készültek.

De büszkén vallhatjuk, hogy tankönyveink egyúttal a legjobbak közé tartoznak, melyek a magyar tankönyvpiacon megjelentek. Tervezőik, szerzőik, átdolgozóik a zsidó tanítók legjobbjai közül valók. *Kármán Mór* szelleme érvényesül bennük, melyet *Radó Vilmos*, *Mendl Lajos*, *Deutsch Henrik*, *Füredi Mór*, *Schill Salamon* igyekezett e könyvekben a gyakorlatban átültetni. Több tekintetben úttörők voltak e könyvek és például szolgáltak évtizedeken keresztül a magyar könyvpiacon.

Ismerjük a panaszt, mely arról szól, hogy e könyvek az utolsó időkben avultakká váltak. Bár egyesületünk választmánya időnként javíttatta, átdolgoztatta e könyveket, nem tagadjuk, hogy kiadványaink ismét alapos átdolgozásra szorulnak. Nem is kételkedünk benne, hogy egyesületünk új vezetősége munkaprogramjának elejére teszi e fontos feladat keresztülvitelét. De könyveink mai alakjukban is állják a versenyt az állami, fővárosi és más felekezeti iskolák tankönyveivel, még mindig kitűnő tanítói eszköznek bizonyulnak a zsidó tanító kezében.

Az utolsó időben újra és újra felbukkan az a hír, majd megcáfolva, majd visszhang nélkül, hogy az állam a tankönyvkiadást monopolizálni akarja. Egységes, az állam által kiadott tankönyveket akar iratni minden iskolafajnak, de első sorban a népoktatási intézeteknek és a középiskolának.

Nincs felekezet, ha iskoláinak speciális céljait kellőleg értékeli, mely hallgatag beletörödnék ez uniformizálásba, autonómiája egyik legértékesebb részének megsemmisítésébe, mely nem küzdené ki azt a jogát, hogy felekezeti iskoláinak speciális viszonyaira való tekintettel csakis a felekezeti iskolák számára írott tankönyveket adhasson ki.

A zsidó felekezet sem lehet más állásponton, ha felekezeti iskoláinak létalapját, azok felekezeti céljait nem akarja feladni. Nem kételkedünk benne, hogy ha létre jön is ez az állami monopólium, amihez sok szó fér még, az összes felekezeteknek és köztük a mi felekezetünknek is érintetlenül meg fog maradni az a joga, hogy állami ellenőrzés mellett felekezeti iskolái számára, épúgy mint vallásoktatása számára is, felekezeti tankönyveket adjon ki.

De e jog kivívásának erkölcsi alapja csak az a tény lehet, hogy a felekezet iskolái — kivétel nélkül, a kötelező kényszert meg sem várva, önként és magától értetődőleg — használják is e tankönyveket. De e jog fenntartásának is csak úgy van értéke, ha minden zsidó tanító ismeri és értékeli azt

a pedagógiai előnyt, mely a felekezeti iskola speciális céljainak figyelembevételével irt tankönyvek használatában rejlik.

Kérésünk tehát, melyet a zsidó tanítószághoz intézünk, hogy ismerjék és tanulmányozzák tankönyveink legujabb, átdolgozott kiadásait, akkor nemcsak meggyőződnek majd arról, hogy e könyvek a legjobbak közé tartoznak, hogy e könyvek értékes és a kívánt eredményt biztosító eszközei a zsidó vallás-erkölcsi nevelésnek, hanem tapasztalataikkal, tanácsukkal hozzájárulnak majd ahhoz is, hogy e könyvek folyton jobbakká váljanak és a mai kor változó követelményeit is figyelembe vegyék.

Minden zsidó tanítónak, ki hivatásáért lelkesedik, ki feladatait komolyan veszi, erkölcsi kötelessége, hogy egyesületünknek a zsidó felekezeti iskola számára készült tankönyveit használja, hogy teljes odaadással támogassa egyesületünk vezetőségét abban az állandó törekvésben, hogy e tankönyveket jobbakká és teljesen megfelelőkké tegye. Bárd Rezső.

A nyolcosztályu népiskola és a magasabb rendű tanítóképzés.

Néhai nagynevű paedagógusunk, Kármán Mór, a magyar tanítók kaszinójában 1896. november 28-án „A népiskola tanulmányi rendje” címmel tartott előadásában látnoki ihlettséggel mondja: „a nemzeti műveltségünk ügye korántsem a középiskolában dől el, hanem igazán a népiskola terén és a népiskola feladatának helyes megoldásában”. (L. A közoktatás egysége és a tanulmányok szervezete. Bpest, Eggenberger 1911. 23. lap).

De ő egészen mást ért népiskola alatt, mint amit közönségesen népiskola alatt értenek. A népiskola alatt olyan alacsonyabb fajta iskolát értenek, mely a magasabb iskoláknak előkészítője és egyszersmind a szegény, földhözragadt, kezemunkájából élő népnek az iskolája. Még Pestalozzi is, a mai népiskola apja így értelmzi. Kármán szerint a népiskola nem alárendeltje a középiskolának, hanem vele egyenlő rangú.

„Kétféle intézet dolgozik most mindenütt, nemcsak nálunk, hanem egész Európában a nép műveltségén. Egy, a régi hagyományokat őrző, a folytonosságot óvatosan megtartó intézet (a középiskola) és egy más, szerveződő, még teljesen fel nem épült intézmény, mely azt a feladatot tartja szem előtt, hogy a népet, az eddig elhagyott népet elvezesse oda, ami nélkül politikai jog, gazdagság és mindaz, ami most megnyílt előtte, nem ér semmit, hogy részt juttasson neki a műveltség és különösen a nemzeti műveltség áldásaiban”. Kétágú tehát az iskolai munkásság. Az egyik ág inkább a múltnak képviselője, noha a jelennek és jövőnek is szolgálatában kíván állani, a másik egy jobb jövőnek hirdetője és abban fáradozik: meglátni az utat, a módot, hogy azt a jövőt előkészítse. E kettőnek — ezt világosan kell látni mindenkinek, aki elmélkedik tanügyi kérdésekről — végső eredményeiben találkozni kell”. (L. i. m. 25. lap).

E pár mondatban egy egész iskolai program van kimondva. Még soha senki nem formulázta így a népiskola, vagy mondjuk a népoktatás feladatát. Az európai népek iskolaügye már a rómaiak óta azon csapás alatt szenved, hogy idegen nyelveket kellett tanítania, mert csak a görögnek volt idegen nyelvektől nem függő eredeti műveltsége, a többi nép műveltsége mind leszármazott és a műveltség eredeti forrásaival való kapcsolatot csakis idegen nyelvek ápolásával lehetett fenntartani. Ez a műveltség részint ókori származású, részint a velünk szomszédos modern népektől való, ennek megfelel a középiskola két iránya, a gimnázium és a reáliskola, amaz az ókori, emez a modern nyelvekre fektetve a fősúlyt. E két intézmény teljesen megfelel a nép-

osztályoknak, melyek eddig is résztvettek a nemzeti műveltség kialakításában, melyek a nemzeti műveltség hordozói voltak és a műveltség hagyományait és folytonosságát fenn akarják tartani.

De a népnek nagy feltörekvő rétegei, melyek eddig kívül állottak a nemzeti műveltségen, abba be akarnak lépni, abban részt akarnak venni. Ezt a nagy népréteget, a nemzet túlnyomó nagy többségét, nem kötik a mult hagyományai. Ezeket nem lehet a mult hagyományait őrző középiskolák útján nevelni. Ezeket körülbelül úgy kell nevelni, ahogy a görög nép nevelkedett, ebben az iskolában a nemzeti elem képezi a tanítás magvát és az idegen nyelvek teljesen háttérbe szorulnak. Európaszerte látunk ilyen törekvéseket, melyek a népműveltséget középiskolai színvonalra akarják emelni, de más utakon járnak, mint a régi középiskolák. Németországban megszervezték az „Aufbauschule“-t, egy hatosztályú középiskolát, mely közvetlen a népiskola fölé van szervezve és tantervében a „Deutsche Oberschule“ tantervét követi, fő tárgya a „Deutsche Kunde“, egy oly tárgycsoportozat, melynek tárgya még csak a jövőben fog kialakulni. Hasonló törekvések vannak Ausztriában is. Franciaországban hasonló irányban fejlődik az ú. n. felső népiskola és ide tartoznak a népfőiskolák, egyetem kiterjesztése, szabad egyetemek neve alatt ismert törekvések. A tulajdonképeni probléma tehát nem a 8 osztályú népiskola, hanem a népiskola oly magas színvonalra emelése, hogy az, bár más úton haladva, egyenlő magas *színvonalú* legyen a középiskolával. Ez nem pusztán paedagógiai kérdés, hanem gazdasági kérdés, gazdasági kérdésekhez nem értek és azok kívül esnek e paedagógiai fejtegetések köréből. Annyi azonban bizonyosnak látszik, hogy igaz demokrácia csak úgy lehetséges, ha a nép minden tagja egyenlő műveltséggel bír. Halhatatlan Eötvösünket is az a gondolat vezette, hogy csak úgy lehet a népet politikai jogokkal felruházni, ha kellő műveltségben is részesítjük.

Schmoller, a híres nemzetgazdász, mondja valahol, hogy a különböző társadalmi osztályokat semmi sem választja úgy el, mint a műveltségi különbségek. Channing, a híres amerikai prédikátor mondja egyik felolvasásában, hogy egy orvos, fogorvos, kémikus munkája sokszor sokkal piszkosabb, undorítóbb, mint egy mesteremberé; magasabb műveltsége teszi állását tiszteltté. Ez az egyenlő magasabb színvonalú műveltség teszi megbecsültté embert ember előtt és teszi lehetővé a közös, egységes nemzeti műveltség kialakulását. Ez azonban ideális törekvés, melyet csak lassan, fokonként, hosszú idő múlva és csak gazdasági erők fokozatos fejlődésével lehet elérni, azonban a kitűzött célt sohasem szabadna szem elől téveszteni. Azért minden törekvést, mely a tankötelezettség kiterjesztését és emelését célozza, örömmel kell üdvözölni. De akkor legtermészetesebbnek látszik a mindennapi tankötelezettséget népoktató törvényünk szelleme értelmében a 15 éves korig kiterjeszteni.

Oktatásügyi törvényeink a tankötelezettség kezdetét a 6 éves korra, a mindennapost 12 éves korra, a továbbképzést 15 éves korra, a főiskolai érettséget 18 éves korra teszik. E határidőktől eltérni nincs semmi okunk, megfelelnek ezek az általános, kipróbált tapasztalatoknak és a nagy paedagógusok, mint pl. Comenius és Rousseau felfogásának.

A tankötelezettség kiterjesztése azonban nemcsak paedagógiai kérdés, hanem gazdasági és politikai. A paedagógiai kérdés az, hogy meddig lehet egy egész osztály tanítását egy tanítóra bízni? és hol kezdődjék a szaktanítói rendszer. Tudományos biztossággal ezt a kérdést nem lehet eldönteni, de úgy látszik, 12 éves kor a legfelső határ, meddig az osztálytanítói rendszert a műveltség károsodása nélkül fenn lehet tartani. Ausztriában, hol a népiskola 8 éves, a városi iskolák 3 felső osztálya polgári iskolai nevezettel, polgári iskolai szaktanítókra van bízva.

Az Egyesült Államokban a népiskola szintén 8 éves, de ott is általános a kivánság, hogy a 7. és 8. osztály szakrendszeresen közelebb hozassék a középiskolai rendszerhez. Berlinben már régebben rendeztek be 6 osztályos középiskolákat, tehetségesebb 12 éves népiskolai tanulók számára. Az Aufbauschule sem a 8., hanem a 7. osztályból veszi tanulóit.

Ha tehát a tankötelezettséget a 12 éven túlra akarjuk kiterjeszteni, olyan iskolákra van szükségünk, melyekben szaktanítás folyik. Ez iskolák lehetnek 3 osztályos felső népiskolák, minőket népoktatási törvényünk kontemplált és lehetnek 6 osztályos nemzeti irányu középiskolák. Fődoig, hogy módot kell nyújtani arra, hogy aki a népiskola 6 osztályát elvégezte, minden fennakadás nélkül egyenes irányban folytathassa tanulmányait.

Mint mondtam, e nemzeti irányu felsőbb iskolákban az idegen nyelveknek háttérbe kell szorulniok, de azért ez iskolák sem szakadnának el teljesen hagyományos műveltségünk forrásaitól, ez az az iskola, melyben az ókori és ujkori irodalom remekei jó magyar fordításban helyet foglalhatnak. Nem kívánom a régi középiskolákat bántani, de mellettük, mint egyenrangú tényezők foglaljanak helyet a nemzeti irányu újabb felső népiskolák.

Természetes, a kétféle iskolafaj, a régi középiskola is az új magyar középiskola között verseny fog keletkezni, hogy e versenyből melyik fog győztesen kikerülni, a jövő kérdése.

Tantervnek azonban még a vázlatos körvonalozástól is tartózkodnom kell, az nagyon elhamarkodott dolog volna, csak idézem mesteremnek, Kármánnak mondását, ki azt hangoztatta, hogy bármely iskola, mely 18 éves korig komoly tanulmányokkal foglalkoztatja tanulóit, főiskolai érettséget nyújt; hogy általán az iskolák jogosítványát nem tantárgyaik, hanem az az életkor szabja meg, ameddig tanulóikat vezetik.

Ma úgy áll a helyzet, hogy a népiskolát a 4-ik osztály elvégzése után a legtöbb tanuló elhagyja, hogy azután a polgári vagy középiskolában még egy-két évig üljön, tehát egy befejezetlen iskolára, egy másik befejezetlent rak. Ez magyarázza meg alsófoku tanításunk igen nagy hiányosságát és eredménytelenségét. De minek is maradna meg a tanuló az V. és VI. osztályban, ha onnan felfelé vezető út nem nyílik. Egészen másképp állana a dolog, ha a befejezett népiskola fölé is közvetlen annak folytatását képezve egy befejezett 3 osztályu felsőiskola, vagy 6 osztályu középiskola szerveztetnék. Paedagógiai szempontból jobb, ha a tanulók 12 éves korig egy osztálytanító vezetése alatt állanak, mert csak így lehet az ismeretek annyira szükséges kapcsolatáról gondoskodni, sőt a tanítás legalsó fokán még a tantárgyakat széjjel sem kellene választani, amint ezt a mostani hivatalos porosz és osztrák tantervek elő is írják. Ezt a kérdést, melyet a németek „Gesammtunterrichtnek” neveznek, melegen ajánlom vezető tanférfiaink figyelmébe.

Legcélszerűbb volna a középiskola 2 alsó osztályát beszüntetni és azokat a népiskolához csatolni, mivel bajos oly nagy korkülönbségű gyermekeket egy iskolába egyesíteni és mert a népiskolai tanítók jobban értenek a kis gyermekkel való bánásmódhoz, mint a középiskolai tanárok és mert ily zsenge korú gyermekeknél jobb az osztálytanítói rendszer, mint a szaktanítói.

A középiskolai szaktanárok jobban is boldogulnának a szaktanításra megérett 12 éves gyermekekkel. Ha ez azonban a középiskolák ellenállása miatt meg is hiusulna, semmi sem állja útját, hogy egyelőre legalább kísérletképen egynehány oly iskolát szervezzünk, mely a tanulókat a népiskola teljes elvégzése után, azaz 12 éves korban veszi fel.

E mellett elesnék a mai középiskola sokat vexált kérdése, a tehetségesek kiszemelése. Mert a tankötelezettség mellett úgy kell vennünk a gyermekeket, amint Isten adta őket, tehetségeseket és kevésbé tehetségeseket és a feladat nem az utóbbiakat buktatásokkal elriasztani, hanem valamennyit

tehetségének megfelelően felnevelni. Erre sok mód van, de azt itt nem kívánom megvitatni, csak utalok többek között az ismert mannheimi iskola-rendszerre. A experimentalis paedagógiának és gyermekpsychológiának itt bő tere nyílik, a kellő és eredményes módszerek megállapítására. Ez a fő feladata, nem pedig, mint sokan tévesen teszik a paedagógiai célkitűzések. Nem fogják tehát azontul azt mondani: tehetségtelen, távozzék az iskolából, menjen mesterembernek, mert a mesterember is művelt ember lesz. Nem is tehetség szerint kell különbséget tenni az emberek között, hanem műveltség és műveltség szerinti. Bizonyos fokú műveltségre minden normális gyermek szert tehet, ez éppen a paedagógiai feladat és tévhit azt hinni, hogy csak az értelmiségi pályákon van szükség tehetséges emberekre, erre minden pályán szükség van is az embereket nem a foglalkozásuk, hanem műveltségük szerint kell megbecsülni.

Meg vagyok győződve, hogy az ugynevezett értelmiségi pályákon is elég tehetetlen sőt értelmetlen ember működik és hogy a gyakorlati pályákon a tehetség és értelem hamarabb érvényesül és jut vezető szerephez.

Ezek után összefoglalva és kiemelve fejtegetéseim lényegét azt állítom, hogy a mindenki számára *köteles* alapiskolának nem a négy, hanem a hat osztályos elemi iskolának kell lennie. Csak a hatosztályos elemi iskola elvégzése után lehessen felsőbb iskolába lépni tehát a tanulás 12 évét 6 alsó és 6 felső osztályra kell osztani. Megokolom ezt avval, hogy 12 éves korig lehetséges és kívánatos az osztálytanítói rendszer. Azontul bárhogy nevezik is az iskolát, szaktanításnak kell következnie. Megfelel e felfogás népoktatási törvényeinek, megfelel Comenius és Rousseau felfogásának. Világszerte e koru gyermekek tanítására bizonyos egységes hagyomány fejlődött ki. E fokon szerzi meg a gyermek azt a tapasztalati alapot, a közvetlen környezetben való tájékozódás útján, melyre az egész későbbi tanítás alapítható.

Ez az iskola ma zsákutcába vezet. Ebből csak úgy lehet kivezetni, ha feltámasztjuk a népiskolai törvényeinkben kontemplált 3 éves felsőnépiskolát (természetes, korszerű új tantervvel) és azonfelül még 6 osztályos új fajta magyar középiskolákat szervezünk. Így azután nem népiskolát és középiskolát kell megkülönböztetni, hanem osztálytanítói és szaktanítói rendszert.

A tankötelezettség olyan kiterjesztését mely az osztálytanítói rendszert még két évvel akarja kitolni, tehát a tanulás 12 évét 8 alsó és 4 felső osztályra, a külföldi főleg amerikai példákön szerzett tapasztalatok alapján nem tartom célszerűnek. Szabad okulnunk mások kárán is.

A tankötelezettség kiterjesztését, előbb fakultative lehetne behozni, a helyi hatóságokra lehetne bízni annak életbeléptetését és felsőbb népoktatási intézmények megszervezését.

Míg 6—12 éves korig egységes alapiskola fejlődött ki, 12-től 18-ig számos szerteágazó iskolai típus fejlődött és még sok fog még ezentúl fejlődni. Oly széleskörű a mai műveltség, hogy minden iskola a műveltség csak néhány elemére szorítkozhatik és csak az u. n. nemzeti tárgyak lehetnek közösek.

E szerteágazó iskolák képviselik a nemzet gazdag sokoldalú műveltségét, a szükséges egységet, a nemzeti közösség érzését pedig a nemzeti tárgyak adják meg.

A népiskolai tanításnak e felfogása azonban szükségessé teszi a mostani tanítóképzés teljes megváltoztatását. Meg kell szűnni a műveltségi különbségnek népiskolai tanító és középiskolai tanár között. Épúgy mint egységes papi rendünk, úgy egységes tanítói rendünk is legyen.

Van különbség a papi, orvosi, ügyvédi diploma és a tanári között, amazok mind egyforma képzettségűek; a tanár a sokféle tárgy közül két szakmát választ, a népiskolai tanító osztálytanításra van képesítve. Az osztálytanításra

való képesítés ép olyan, vagy talán még nagyobb műveltséget tételez fel, mint két szaktárgyban való tájékozottság. Az osztálytanítónak pedig tulajdonképeni szaktárgya, melyben első kézből vett forrásokból táplálkozik a paedagogiai legyen. Mig tehát a középiskolai tanárt diplomája két tárgy, mondjuk latin-görög, vagy történet, földrajz stb. tanítására képesíti, addig a népiskolai tanítót diplomája szintén két szakra képesítse: osztálytanításra és paedagógiára és tehessen paedagógiából doktorátust is.

Természetes dolog, hogy az ilyen néptanító képzését csakis főiskolákon nyerheti. Vitás kérdés, hogy e főiskola az egyetem legyen-e, vagy külön paedagogiai akadémia. Saját tapasztalatomból tudom, hogy Rein Vilmos a jeni egyetemen kitűnő népiskolai tanítókat tudott kiképezni. De sokan azt mondják, közöttük Spranger, berlini egyetemi tanár, ki kétség kívül korának legműveltebb paedagogusa, hogy az egyetem nem alkalmas, mert iránya a szaktudásképzés és nem az osztálytanítóé és mert a szükséges nagy tanítói tömeget nem is tudná befogadni. De ha paedagogiai főiskolákat rendeznek be, e főiskolák legyenek összeköttetésben az egyetemmel oly módon, hogy hallgatói az egyetemen is hallgathassanak egyes előadásokat, ha szívük oda vonzza.

A mostani tanítóképzőintézeteket pedig át kell alakítani középiskolákká, nemzeti v. magyar középiskolává, melyben csak egy idegen nyelv, a német szerepeljen, mert ennek elemeit a tanulók már a polgári iskolákból hozták magukkal.

Végül még egy kérdés merül fel, alkalom nyujtassék-e a tanítónak, középiskolai tanárságra való átlépésre. Ha a diploma, állás egyenlő rangú, a külső ösztökélés elesik, a magasabb ambíció vagy képesség pedig érvényesülhet a tanügyi adminisztráció magasabb állásaiban. Akiben azonban erős hajlam ébred valamely tudománykör iránt, ilyen alapos előképzettség után képes lesz szíve vágyát kielégíteni és hajlamát önzetlenül követni.

Mindez, amit előadtam nagyon utópisztikusnak látszik, azonban ez kétségtelen a jövő fejlődés útja és szükséges, hogy e jövőndő ne találjon bennünket egészen készületlenül, hanem kellően felvértezve fogadjuk a kor parancsoló követelményeit. Tanuljunk a praktikus angoloktól, kik ragaszkodva ősi hagyományaikhoz, nemzeti intézményeiket a középkortól az új korba átmentve, mindig találtak módot arra is, hogy a koruk fejlődése által támasztott szükségletet, megfontolt, meggondolt módon kielégítsék. Nagyon kíváncsún tartom tehát a népiskolai tankötelezettség kiterjesztését, de ne úgy, hogy a 8 osztályos alsó tagozathoz egy 4 osztályos felső tagozat csatoltassék, mert ez elrontaná a középfoku oktatást. Hanem a 6 osztályos alsó tagozathoz csatoltassanak 3 éves felső népiskolák és 3 évig tartó továbbképző tanfolyamok, továbbá 6 éves újfajta magyar középiskolák. Mind ez iskolában főiskolai képzettségű egyenlő rangú diplomával és egyenlő díjazásban részes tanítók tanítsanak. Csak így lehet különböző munkakörben működő és mégis egységesen érző igazi nemzeti tanítótestületet biztosítani, mely képes a nemzeti műveltség egységét a sokféle szerteágazó iskolai munkában fenntartani.

Nemzeti megújulásunk, feltámadásunk egész jövőnk jórészt attól a buzgóságtól függ, melyet iskolaügyünk főleg pedig népnevelésünk ápolására és fejlesztésére fordítunk. De ami áll a nemzetre, áll felekezetünkre is, felekezeti iskolaügyünknek nem szabad a hazai iskolaügy megett elmaradnia, felekezetünk vezetői embereinek, iskolaelőjáróknak, hitközségi elnököknek legszentebb kötelessége minden igyekvésüket, egész erélyüket felekezeti tanügyünknek és a tanügy szolgálatában álló minden intézménynek szentelni a felekezet és haza javára.

Dr. Málnai Mihály.

Titkári jelentés.

A 3 évvel ezelőtt megtartott közgyűlésünk óta a magyar zsidó tanítóság látóhatárán ismét sötét felhők borulata szállott alá, mely felekezeti oktatás-ügyünknek már derengeni látszó eget újra elhomályosította. Még alig ocsudtunk fel a proletárdiktatura és utánajövő különféle terror rémeinek hatása alól és bizakodva tekintettünk a zsidó iskola megerősödése és a tanítói existencia állandó javulása felé: a szanálási törvény intézkedései Csonkamagyarország megmaradt 197 zsidó iskolájának számát egynegyedével, vagyis 39 kisiskola beszüntetésével apasztották és azonkívül 26 osztott iskolának 28 tanítóját nyugdíjazták idő előtt.

Hiába igyekezett egyesületünk vezetősége az országos felekezeti fórumnak közbenjárásával és az érdekelt hitközségek bevonásával minden követ megmozgatni e veszedelem elhárítására, a 77 tanítói állástól megvont államsegélyt visszaszerezni nem sikerült és az ugyanannyi kartársat a végelbánás alá vonástól megmenteni nem lehetett.

Pedig ha valaha szüksége volt felekezetünknek iskoláira, úgy a tisztánlátók előtt kétségtelen, hogy a magyar zsidóságnak a mai viszonyok közt elsőrendű és elengedhetetlen kötelessége mindenekelőtt gyermekeinek már az elemi iskolában kezdődő és megalapozandó zsidó neveléséről gondoskodnia.

Ennek felismerése ösztönözte egyesületünk egyik kiváló tiszteletbeli és pártoló tagját, Dr. *Waldapfel* János tanárt, a tudós pedagógust és lelkes zsidót, már 1923. elején egy Orsz. Iskolaegyesület megszervezésére, mely hivatva legyen társadalmi úton előteremteni azt az anyagi erőt, mellyel a beszüntetett iskoláktól megvont államsegélyt pótolni és ezeknek további fennmaradását biztosítani lehessen. Egyesületünk a legnagyobb készséggel állott ez ügyben melléje, az Iskolaegyesület Dr. *Bánóczi* József elnöklete alatt meg is alakult, működését azonban mind máig sem kezdhette meg, mert alapszabályait előttünk ismeretlen okokból még mostanáig sem hagyták jóvá és így az a reménységünk, hogy a sokirányú felekezeti intézményeinkért oly lelkesen áldozni kész zsidóság veszendőbe menő iskoláink megmentését intézményesen biztosítani fogja, csakhamar szétfoszlott. Dr. *Mezey* Ferenc, az Orsz. Iroda kitűnő vezetője és a magyar zsidó tanítóság igaz jóakarója még egy kísérletet tesz, hogy ezen iskolák fennmaradását a helyzet kialakulásáig legalább átmenetileg biztosítsa. Az amerikai Joint distribution committee révén dollárokból oly összeget szerzett, hogy körülbelül 20 iskolát egyenkint egy fél millió és még azon túlmenő segéllyel támogathatott. Természetes, hogy e mellett az iskolafenntartók fokozott áldozatkészségére lett volna még szükség, amiben azonban egy-két dicséretre méltó kivételtől eltekintve, hiába reménykedtünk. Végeredményben megállapíthatjuk, hogy Csonkamagyarország 197 zsidó iskolája a vallás- és közokt. minisztérium által f. é. május havában egyesületünkkel közölt statisztikai adatok szerint 158-ra csökkent. Ezen 39 iskola beszüntetésén kívül az osztott iskolák tanítói létszáma 28-al apadt.

Ha ezen mélyen elszomorító jelenség okait vizsgáljuk, nem térhetünk annak megállapítása elől, hogy bűnös mulasztás terheli első sorban magát a magyar zsidóság összeségét, mely szervezetlenségénél és pártoskodásánál fogva nem tudott, vagy nem akart egy céltudatos kulturpolitikába tömörülni, oly célból, hogy egy erős szervezet tekintélyével irányító befolyást gyakorolhatott volna mindazon hitközségekre, melyek a kellő propaganda hatása alatt kellő buzdítással ép úgy tudnának áldozni a zsidó iskola fennmaradásáért, amint ahogy milliókat tudnak összegyűjteni bár tiszteletreméltó, de mégis másodrangu humanisztikus célokra.

Tudatossá kellene tenni az erre hivatott tényezőknek, hogy minden hitközségnek létalapját első sorban a *tóra*: a „*tan*” teszi és csak azután követ-

kezik az avaudoh és gemilusz-chaszodim. A templom iskola nélkül csak egyoldalu hajléka az isteniszteletnak, melynek hiánya előbb utóbb annak elnéptelenedésére vezet.

Gondoljunk csak vissza azon időkre, midőn az állam semmiféle cim alatt nem segélyezte a zsidó iskolákat, melyeknek fenntartása egészben véve a hitközségeket terhelte és mégis virágzó iskolákkal büszkélkedhetett mindenkor a magyar zsidóság.

Megjegyezzük, hogy az utóbbi időben előállott válságos gazdasági helyzet is nagyban hozzájárulhatott zsidó elemi iskoláink számának jelentékeny megfogyatkozásához, de semmivel sem menthető azon közöny, mellyel a kérdésben a magyar zsidóság országos összejöveteleiben találkozunk, amikor a gazdag napirend tárgysorozata e szomorú jelenséget alig érinti. A manapság oly sokat hangoztatott „hitmélyítés“ tetszetős jelszava kerül a fórumra, melynek tartalmából teljesen hiányzik gyermekeinknek intenzív vallásoktatása és zsidó iskolában való neveltetése.

Ily körülmények között nem csodálható, ha a zsidó tanügy munkásai között is bizonyos apathia kapott lábra, mely megüli a lelkeket és lethargikus megállásra készíti a tanítósnak a multban megszokott lendületes köztevékenységét. Egyesületi életünkre is ráfeküdni látszott az utóbbi 3 év alatt a külső hatás folytán a lohasztó közöny, mely a vezetőségnek legjobb akarását megbénította. Az egyesületi élet élénkebbé tétele céljából, valamint vidéki tagtársaink szorosabb tömörítése érdekében, főleg pedig a zsidó felekezeti iskolaügy kérdéseinek állandó napirenden való tartása szempontjából *fiókköreink ujjszervezését* tűzte ki a központi vezetőség elsőrendű feladatául. Felhívást intézett Csonkamagyarország régi fiókköreinek elnökeihez, valamint a körzetek nagyobb helységeinek tantestületeihez, hogy szervezzék ujja fiókköreinket és az országos jelentőségű tanügyi és a helyiérdekű kulturális, humanisztikus és szociális problémákra vonatkozó kérdésekből állítsák össze munkaprogramjukat. Csupán az *Alföldi* és az *Alsó Dunántuli* fiókkör megszervezését sikerült elérnünk, míg az ország többi területein tervbe vett 3 fiókkör rekonstrukciójával megbízott vezetők egyértelmű jelentései szerint a nehéz életviszonyokkal küzdő kartársak, valamint az alakuló gyűlés megtartására kiszemelt hitközségek részéről oly nagyfokú közönyösséggel találkoztak, hogy a legjobb igyekezettel sem voltak képesek tervüket keresztülvinni.

Ezen elszomorító jelenség láttára le kellett mondanunk azon reménységről, hogy egyesületi munkásságunkban az ország minden részében elhelyezkedett tagtársaink szerves összefüggésben osztozkodjanak és elevenebbé tegyék a kapcsolatot, mely a vidéket a központtal a zsidó iskolát érintő tervszerű kulturtörékvés szempontjából kell, hogy összefűzze.

Ehhez járult még azon sajnálatos körülmény is, hogy lapunkat, mely a multban oly nagyban hozzájárult a tagtársakkal való sűrű, élénk érintkezéséhez, csak 2—3 havi időközökben jelentethettük meg. Egy-egy lapszám kiadása ez idő szerint meghaladja az 5 milliót. Nem állt módunkban e célra évente 60 milliót áldozni, mindamellett, hogy egyes tagjaink dicséretes áldozatkészséggel adakoztak az Értesítő költségeire. A majd megválasztandó új vezetőségnek elsőrendű feladatának kell tekinteni, hogy lapunknak havonkénti rendes megjelenését biztosítsa.

Mielőtt e jelentés részleteire áttérnénk, a kegyelet adóját kell lerónunk azon rendes, pártoló, alapító és tiszteletbeli tagjaink emléke iránt, kik a lefolyt 3 év alatt az élők sorából elköltöztek.

Bánatos szívvvel emlékezünk meg Dr. *Ádler* Illés pesti- és Dr. *Venetianer* Lajos újpesti főrabbi, valamint Dr. *Feleki Bélának* a pesti izr. hitközség kiváló oktatásügyi előjárójának, csepeli *Weisz Manfréd* báró alapító és tiszteletbeli tagunk elhunytáról. Fájdalmas veszteség volt számunkra *Lazarus*

Adolfnak, a pesti hitközség nagynevű főkántorának egyesületünk régi pártoló tagjának elhalálozása. Mindannyia őszinte jóakarója volt a zsidó tanítóságnak, igaz megértéssel támogatták törekvéseinket.

Mély gyászt jelentett számunkra *Klingenberg Jakab* pécsi nyug. iskolaigazgatónak, egyesületünk tiszteletbeli tagjának és egyik megalapítójának 1924. január 7-én 82 éves korában bekövetkezett elhalálozása. Mintaképe volt a nagytudásu, puritán jellemű, a zsidó iskolaügy felvirágoztatásáért lángoló lelkesedéssel küzdő igazi zsidó tanítónak. Dicső emlékét kegyelettel zárjuk szivünkbe.

Ugyancsak jelentékeny veszteség ért bennünket *Kohn Mór* pécsi iskolaigazgatónak, az Alsó Dunántuli fiókkör elnökének váratlan elhunytával, aki egyesületünk életében mindenkor kifejtett buzgó tevékenységével az ifjabb tanítónemzedéknek követésre méltó példaképül szolgált.

Rendes tagjaink közül elhaltak: *Berger Béla* kiskunszentmiklósi, *Berkovics Károly* margittai, *Galgóczi Ábrahám* galgóczi, *Horvát Samu* kassai, *Kemény Simon* székesfővárosi, *Korányi József* kistérségi, *Krausz Ármin* győrszigeti, *Lázárné-Kircz Rachel* budapesti, *Löbl Benő* dombrádi, *Mátrai Jakab* zsolnai, *Österreicher Mór* pápai, *Pártos Samu* zombori, *Rosenberg Nándor* szegedi, *Rosenfeld Henrik* bajai, *Rotter Salamon* budapesti, *Scheer Áron* kiskőrösi, *Schwarzstein Dezső* budai, *Sproncz Dávid* miskolci, *Strausz Zsigmond* tapolcai, *Taussig Mór* gyönki, *Wurmfeld Ignác* körmendi, *Zeisler Mór* volt kecskeméti és *Zsengeri Samu* székesfővárosi tagtársak.

Hűséges, lelkes munkatársaink voltak valamennyien, akik becsületesen kivették részüket a magyar nemzeti és zsidó felekezeti iskolaügy felvirágoztatásáért folytatott nemes munkában. Legyen emléküik áldott. A megszállott területen működött tagtársak közül csak azok neveit említhetjük, akiknek elhalálozásáról tudomást szereztünk. A vezetőség minden gyászeset alkalmával, amennyiben a körülmények azt szükségessé tették, pénzértékünk változását figyelembe véve, folyósította az özvegyi segélyt.

Bár a beállott halálozási esetek és régi tagjaink közül többeknek más életpályán való elhelyezkedése egyesületünk taglétszámát csökkentette, jóleső meglepéssel kell konstatálnunk, hogy az utóbbi 3 év alatt egyesületünk kötelékébe annyian léptek be, hogy ma 576 rendes tagot tartunk nyilván. 1915. év elején, midőn szervezetünk még egész Nagymagyarországra terjedt ki, összesen 649 tagunk volt, tehát csak 73-mal több, mint a jelenlegi létszám, holott a megszállott területről 249 tagot veszítettünk.

Ha figyelembe vesszük, hogy Csonkamagyarország zsidó elemi iskoláiban ez idő szerint összesen csak 346 tanító működik, örvendetes tényként állapíthatjuk meg, hogy szövetségünknek a nyugdíjas kartársakat leszámítva, legalább 200 oly rendes tagja van, kik részben felekezetünk magasabb foku intézeteinél mint rendes tanárok működnek, vagy pedig mint hitoktatók vannak alkalmazva. Dr. *Málnai Mihály* elnökünk igyekezett különösen odahatni, hogy felekezetünk középfoku iskoláinak tanárai közül minél számosabban lépjenek be egyesületünkbe és így a magyar zsidó kultúra összes munkásai egy táborba tömörüljenek egy egységes szellemtől vezetett tanügyi irányzat megállapítása céljából. Így például a pesti izr. hitközségi alapítványi reálgymnázium egész tanári testülete, számszerint 20-an csatlakoztak hozzánk, kikkel egyesületünk igen értékes munkatársakkal gazdagodott. E példát követte a debreceni zsidó gimnázium tanári kara is, valamint a zsidó polgári iskolák tantestületei is. Egyesületünk tagjainak ezen újabb összetétele a jövő vezetőiséget bizonyára újabb célkitűzésekre fogja ösztönözni és alkalmat fog adni arra, hogy kiki megtalálja egyesületünk keretében a neki megfelelő munkakört.

A legutóbbi közgyűlés határozatának megfelelő, pályázatot hirdettünk

a következő munkára: *A bibliatanítás, kiváltkép az eredeti szöveg tárgyalásának módszertana, különös tekintettel a hatosztályu izr. elemi iskolára.* Sajnálattal kell jelentenünk, hogy e pályázatunk meddő maradt. Bár beérkezett egy pályamunka, de ez az illetékes bírálók szerint a kérdést nem oldotta meg.

A Dr. Heller Bernát elnökle alatt működő *hitoktatási bizottság* több ülésben foglalkozott az *ORE* megbízásából Dr. Bernstein Béla főrabbi által szerkesztett: *Egyetemes* részletes hittani tantervvvel, azt azonban nem találta teljesen megfelelőnek és azért nem is járulhatott az *ORE* azon javaslatához, hogy egyesületünk vele együttesen hirdessen pályázatot fenti tantervhez készíthető módszeres utasításokra.

Az Orsz. Rabbiegyesület vezetőségének felhívására megtette észrevételeit a tantervre nézve, egyben megállapodásra jutott az általános elvek dolgában, melyek az Egyetemes részletes hittani tanterv készítésében dominálnak és ugyancsak precizizotta az elemi iskola, a nemzsidó középiskola és a zsidó középiskola hittani tananyagát.

E hittani bizottság legutóbb az ifjúsági biblia kiadásának kérdésével foglalkozott és kifejezésre juttatta azt a nagy előnyt, melyet az ifjúsági bibliának használata a vallásoktatás szempontjából nyújt.

A pedagógiai bizottság a vezetőség utasítására alapos revízió alá vette egyesületünk kiadásában megjelenő *Radó-féle* magyar olvasókönyveinket. A bizottság megállapította a revíziónál figyelembe veendő irányító szempontokat; és a módosítások keresztülvitelével az elnökség a ped. bizottság javaslatára Dr. Szegő Arnold tagtársukat bizta meg, aki a feladatnak dicséretes buzgalommal meg is felelt, úgy, hogy a folyó iskolaévben már a IV. osztályos olvasókönyvnek átdolgozott kiadása is forgalomba kerülhetett. Ajánlatos volna, hogy tagtársaink ezen átdolgozott kiadások használata alkalmával szerzett tapasztalataikat, illetve kifogásaikat esetről-esetre közölnék az elnökséggel, mely azokat összegyűjtve, minden újabb kiadáskor ezen észrevételeket értékesíthetné.

Jelentősegteljes intézkedéssel gazdagította a pedagógiai szakosztály egyesületünk újabbi történetét azaz, hogy a fővárosi és környékbeli tanítószág bevonásával a múlt év április 21-én megkezdte a *pedagógiai vitaülések* rendezését, amelyen aktuális tanügyi kérdésekkel foglalkoztatja a tanítószágot és így bőséges alkalmat nyújt az önképzésre.

Ez alkalommal Dr. Cseh Arnold, az Orsz. Izr. Tanítóképző tanára a *vázlatkészítés* fontosságát pszichológiai szempontból világította meg, melyet Ábrányi Aladár a „*Vázlatkészítés gyakorlati módszeré*”-ről tartott előadásával egészített ki.

E vitaülés második tárgyát *Widder Salamonnak*, a pesti izr. hitk. gimn. tanárának „*A direkt módszer a héber oktatásban*” című előadása képezte. Mindkét előadáshoz élénk magas nivóju vita és hozzászólás fűződött. Egyesületünk az ily vitaüléseket állandósítani kívánja a jövőben.

Az *OMIKE* felhívására egyesületünk pedagógiai és hittani bizottsága több ülésben tárgyalta az *OMIKE* által életbehívott *Tanoncotthon* részére Dr. Boros Aladár tagtársunk által készített tantervet. Ezzel hasznos szolgálatot tett ezen intézménynek, ahol a növendékek tervszerű foglalkoztatására az alkalmazott tanítók útbaigazító irányítást nyernek.

Egyesületünk vezetősége az új tanítói nyugdíjtörvény parlamenti tárgyalása alatt eljuttatta illetékes helyre a javaslattervezetre vonatkozó észrevételeit, melynek megtételére a Magyarországi Izraeliták Orsz. Irodája részéről kapott felszólítást.

Felterjesztésében, melyben elismerte a nagy haladást az eddigi nyugdíjtörvénnyel szemben, rámutatott ennek egyedüli nagy hibájára, hogy a tanítószág

egy nagy kategóriáját, a tanítói oklevéllel bíró hivatásos hitoktatókat nem veszi figyelembe és ezeknek nyugdíjellátásáról nem gondoskodik.

Sajnos, sem az Országos Iroda, sem pedig a Magyar Tanítók Országos Szövetsége útján tett ezen felszólamlásunk nem járt eredménnyel, úgy hogy ezen méltánytalanság megszüntetésére az új nyugdíjtörvény semmiféle intézkedést nem tesz.

Allandó kapcsolatot tartunk fel a Magyar Tanítók Országos Szövetségével, egyesületünk képviselői mindenkor részt vesznek annak igazgatósági és szövetségtanácsának ülésein, törekvéseit úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogatjuk és híven szolgáljuk a magyar tanítóság nagy közösségéhez fűződő testvéri érzést.

Ezen testvéri együttműködésnek megteremtője és leghívebb gondozója Rákos István kir. tanácsos, a Szövetség elnöke, aki a különböző jellegű és felekezetű országos tanítóegyesületeket a magyar tanítóság közös érdekeinek előmozdítására egy egységes táborba tömörítette, a mi által ennek minden megnyilatkozása súlyban és tekintélyben az eddiginél jobban érvényesült.

E három éves ciklus egyik kiemelkedő eseménye volt egyesületünk lapjának: az *Izr. Tanügyi Értesítőnek* 50 éves jubileuma. Terjedelmesebb ünnepi számot adtunk ki ez alkalommal. A magyar oktatásügy előkelőségein és vezető férfiain kívül felekezetünk országos nevű nagyjai közül is többen keresték fel írásaikkal lapunkat és a régi munkatársak dolgozataival együtt gazdagították ez ünnepi szám tartalmát. Megjelenése után több előkelő helyről érkeztek be üdvözlő iratok, melyek arról tanuskodnak, hogy egyesületünk ezen orgánumát hivatott helyen és körökben méltányolják és értékelik.

Egyesületünk humanisztikus működése.

Alapszabályaink egyesületünk egyik fontos feladatául tűzik ki tagtársainknak anyagi támogatását is, melyet az 59 éves tradíció szellemében a vezetőség mindenkor a legnagyobb megértéssel gyakorolt. Minden közgyűlésünk előtti beszámolónkban számszerű adatokkal szoktuk kimutatni a segélyezésekre fordított összegeknek állandóan fokozatos emelkedését és a multtal szemben összeállított összehasonlító táblázatban mutattuk ki a haladást, melyet e téren elérnünk sikerült. Ez alkalommal azonban e gyakorlattól el kell térnünk, mert pénzértékünk leromlása folytán alig van módunkban oly képet adnunk egyesületi tevékenységünk ezen ágazatáról, mely összecszerűen híven megtudná világítani a multtal szemben a haladást. Mert míg a 3 évvel ezelőtt nyújtott 1000 korona segély még jelenthetett valamit, addig a 200000 koronás jelenlegi támogatás alig lendíthet valamit a megszorult kartárs helyzetén. A pénzérték időről-időre való csökkenésének mértéke szerint állapította meg a vezetőség a segélyösszegeket és ezen szempont figyelembe vételével kell elbirálnunk az egyesületnek e téren való tevékenységét.

Nehéz helyzetet teremtett értékpapirjaink szelvényeinek a békebeli aranykoronák helyett ugyanannyi papirkoronákban való beváltása. Mert míg a békeidőben értékpapirjaink hozadékával a segélyezések tetemes részét fedezhettük, manapság alig elegendő e jövedelem a könyveléssel járó adminisztratív kiadásokra.

Az e téren való szükségletet csak az által fedezhettük, hogy áldozatkész hitfeleink jótékonyságának igénybevételével kellett erőforrásokról gondoskodnunk. Nagy segítségünkre voltak e tekintetben a pesti és budai hitközségek, melyek alkalmat nyújtottak a tóra elé járulóknak, hogy egyesületünk jótékony céljaira adakozzanak, valamint azon lelkes buzgalomtól áthatott kartársaink, akik gyűjtéseikkel alapító és pártoló tagok szerzésével jelentékenyen növelték bevételeinket. Ez alkalommal különös elismeréssel kell megemlékeznünk Weisz I. Lipót és Hauer Bertalan miskolci tagtársainkról, akik az

általuk szerzett pártoló tagok után az utóbbi évben 8 millió 90 ezer koronát küldtek be. Hálás köszönettel adózunk mindazon tanítótestvéreinknek, akik felismerve egyesületünk nehéz helyzetét, nemes odaadással igyekeztek karitativ tevékenységünket ekként lehetővé tenni.

1924. december 31-dikéig közel 9 milliót fordítottunk tagtársaink segélyezésére. Ebből 16 özvegyet, 25 tanítóárvt, 14 tagtársnak főiskolát látogató gyermekeit támogattuk. Utóbbiak nagy része 3 év óta állandóan élvezi a nyújtott segélyt és azonkívül gondoskodtunk, hogy a budapesti főiskolai hallgatók az ingyenes menza-segélyben is részesüljenek. Hálás köszönetet mondunk az OMIKE-menza elnökségének, mely pártfogoltjainknak minden esetben megadta az ingyenes menza kedvezményét.

A segélyezési összegek fokozódó nagyságát legjobban illusztrálja, hogy a folyó év első négy hónapjaiban özvegyi segélyképen 1,150.000 koronát, árvasegélyben 2,700.000, kiházásítási segélyképen 1¹/₂ milliót, rendes és nem tagok támogatására 2¹/₂ milliót meghaladó összeget összesen 6,350.000 koronát folyósítottunk.

Jelentékeny emelkedést tüntet fel különböző alapítványaink és alapjaink jelenlegi állománya. Ezeknek száma e 3 év alatt 97-ről 126-ra emelkedett, vagyonállaga pedig 934.732·81 koronáról 49,364.214·44 koronára nőtt. Az évről-évre közzétett zárószámadásaink és alapítványaink táblázatos kimutatása részletesen beszámol arról, hogy egyes tagtársaink, iskoláink tantestületei és a magyar zsidó tanítóság nemeslelkű jóakarói mily áldozatkészséggel jönnek segítségünkre azzal, hogy alapítványok létesítésével biztosítsák egyesületünk jótékonyági tevékenységének lehetőségét. A magyar zsidó tanítóság pedig soha el nem múló hálával zárja szívébe mindazok neveit, kik ekként kívánnak segíteni a tanítói nyomoron.

Egyesületünk gazdasági életéről szintén beszámolnak az évről-évre kiadott zárószámadásaink. Ezeknek tanulságai mindannyiunkat meggyőzhetnek arról, hogyha a békebeli élénk egyesületi életet akarjuk visszavarázsolni, akkor gondoskodnunk kell mindazon erőforrásokról, melyek a költséges adminisztrációt, lapunknak havonkinti megjelenését, fiókköreink ujjászervezését és humanisztikus céljaink megvalósítását nagyobb mértékben tudják biztosítani.

Első rendű kötelességünk a fiatalabb tanítónemzedékből megértő és céljainkért lelkesedni tudó szukresszenciát nevelni. Bele kell vonnunk ugy a fővárosi, mint a fiatalabb vidéki tanítógárdát az egyesületi élet munkakörébe, foglalkoztatni kell mindazokat, akikben meg van a tanítói közösség iránti érdeklődés és lelkesedés és ennek megfelelő munkakészség.

Ezek váltsák fel azokat, akik egyesületünk közel 60 éves multjában kötelességüket már eléggé teljesítették, erejüket az idő ellankasztotta és az ideget őrlő viszontagságos évek teljesítőkéességüket kimerítették.

Vigyenek ezen ifjabb kartársak élénk pezsgő életet egyesületünkbe, kísérje akarásukat lendületes nekihevülés azon ideálokért, melyekért elődeink is annyi kitartással és lelkesedéssel küzdöttek. És akkor szövetségünk ismét virágozni fog és újra felvirrad a zsidó tanítóság reneszánszának kora.

E meggyőződés vezet engem is azon elhatározásomban, hogy e sorokkal egyidejűleg elbúcsuzzam az egyesületünknel 21 éven át viselt tisztségemtől. Fiatalabb vállakra kell rakni egy szebb jövő előkészítésének terhét, melyet szívesen igyekszem majd megkönnyíteni azzal, hogy a multnak tapasztalatain alapuló utmutatással és tanáccsal mindenkor készséggel állok rendelkezésre annak, kit a közbizalom utódomnak fog kijelölni.

Pintér Ignác,
egyes. titkár.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudnivalók a közgyűlésről.

Felszólítás a hitközségekhez. Egyesületünk elnöksége az iskolafenn-tartó hitközségek előjáróságaihoz a napokban a következő felhívást küldi szét azon kérelemmel, hogy a közgyűlésünkre felránduló tagjainkat utikölt-séggel támogassák:

„Mélyen tisztelt Előjáróság! Egyesületünk f. évi július 6-án és 7-én Budapesten, a mellékelt meghívóban feltüntetett programmal közgyűlést tart, amelyen egyesületi ügyeken kívül a magyar zsidó iskolát érintő fontos tan-ügyi kérdések képezik a napirend tárgysorozatát. Fölötte szükséges, hogy e tanácskozásokban minél több tanító vegyen részt és hogy felekezeti iskola-ügyünket érintő igen fontos kérdésekben erőteljes tanítói közvélemény alakuljon ki.

Tisztelettel kérjük tehát a tekintetes Előjáróságot, kegyeskednék tanítóit arra buzdítani, hogy a közgyűlésünkön megjelenjenek és őket az utiköltségek megszavazásával segíyezni méltóztassék. Ezzel nagyban hozzájárulna ahhoz, hogy egyesületünk a magyar zsidó iskolaügy fejlesztése érdekében elvállalt feladatokat sikeresen megoldja, másrészt pedig tanítóinak lehetővé teszi, hogy a tanulságos eszmecserében való részvétel által iskolájuk fölvirágoztatása érdekében új tetterőre buzduljanak.

Tiszteletteljes kérésünk ismételése mellett maradunk mély tisztelettel.

Budapest, 1925. június 15-én.

Pintér Ignác,
egyes. titkár.

Dr. Málnai Mihály,
egyes. elnök.

Tagtársaink jól teszik, ha a felhívás eredménye iránt érdeklődnek, mert a Budapesten való tartózkodás mai költségei szükségessé teszi kérésünk teljesítést. Az utiköltséget adó hitközségek neveit lapunk legközelebbi számá-ban közzé fogjuk tenni. Tagtársaink jelentsék tehát ezt be azon bizottságnak, mely a jelenlevők névsorát fogja összeállítani.

Olcsó lakás. Az Orsz. Izr. Tanítóképző internátusában (VIII., Baross-u. 77. sz. és VIII., Röck Szilárd-u. 26. sz.) Dr. Bánóczy József igazgató jóvol-tából 38 tagtársat lehet jul. 5, 6. és 7-én elhelyezni. A *Ferenc József Tanítók Házában* ugyanezen időben 12 tagtárs kaphat éjjeli szállást, és az *Izr. Fiu-árvaházban*. (VII., Vilma királyné-út 27. sz.) 50-en helyezhetők el.

Kérjük tagtársainkat, hogy ebbeli igényeiket mielőbb jelentsék be leve-lező lapon *Billes Ármán* tagtársunkál (VI., Szerecsen-u. 41.), aki a jelent-kezőknek erre tagsági igazolványaikat beküldi, melyre rávezeti, hogy hol lett számukra a megfelelő lakás kijelölve, úgy, hogy megérkezésükkor ezen igazolvány felmutatása mellett minden további utánjárás mellőzésével azt mindjárt igénybe vehetik. A lakás takarításáért és az ágynemű mosatásáért a helyszínen némi költség jár.

Étkezés. Július 6-án, hétfőn délben ebédre a *Werner-féle* vendéglőben, (VII., Károly-körut 19. Orczy-ház) gyűlünk egybe, ugyanott találkozunk vacsoránál a teljes választmányi ülés után és július 7-én, kedden ebédnél. A közös vacsora szintén ott lesz július 7-én, kedden esti 8 órakor. Étkezés étlap szerint. Ebéd után az *Angol kávéházban* találkozunk. Wesselényi-utca és Erzsébet-körut sarok.

Léderer Ábrahám sirjának meglátogatása. A közgyűlésre felrán-duló tagjaink július 6-án, d. e. 10 órakor rójják le kegyeletüket Léderer Ábrahám sirjánál a farkasréti temetőben. Gyülekezés d. e. 9 órakor a hitk. leányiskolában: VII. Sip-u. 12.

Lovag Wechselmann Ignác és Szántó Eleázár emléke. Julius 6-án, d. u. 2¹/₂ órakor elzarándokolunk néhai lovag *Wechselmann Ignác* sirjához, onnan pedig felkeressük ugyancsak a kerepesi-úti temetőben *Szántó Eleázár* sirját. Indulás d. u. 2 órakor a hitk. leányiskolából (VII., Sip-utca 12.)

A gyűlések ideje és helye: A teljes választmányi ülés július 6-án, hétfőn d. u. 4 órakor kezdődik. Megelőzőleg 2 órakor az Északkeleti fiókkör tartja tisztujító ujjáalakuló ülését a sip-utcai leányiskola imatermében. Kedden d. e. 1¹/₂ órakor és folytatólagosan d. u. 3 órakor közgyűlés. A teljes választmány és közgyűlésnek helye: a pesti izr. hitközség székházának diszterme: VII., Sip-u. 12. II. emelet.

A jelenlevők névsora. Az elnökség a közgyűlésen megjelenő tagtársat nyomatékosan felkéri, hogy az előszobában az e célból jegyző kartársaknak jelentse be nevét és működési helyét, esetleg azt is, hogy kapott-e hitközségétől utiköltséget, mert csak így lehetünk abban a helyzetben, hogy a jelenvoltak névsorát pontosan összeállítsuk és hogy köszönetet mondjunk mindazon hitközségeknek, melyek tanítóikat utiköltséggel látták el.

A tisztujítás. A délutáni közgyűlés legfontosabb tárgya a tisztujítás lesz, mely pont 3 órakor kezdődik. Szavazni csak tagsági igazolvánnyal lehet, melyet a titkárság a közgyűlési terem bejáratánál fog a jelentkező tagoknak átadni. Ezen igazolványon fel lesz tüntetve a hátralékos tagnak tartozása is, melyet ott a helyszínen ki lehet egyenlíteni.

Titkári hivatal. Egyéb felvilágosítással a titkárság szolgál a hivatalos helyiségében VII., Dohány-utcai templomépület, III. emelet.

Közgyűlési ügyrend.

Javaslat.

1. Egy kérdéshez, az előadó kivételével, kit a vita bevezetése után záróbeszéd tartása is megillet, mindenki csak egyszer és pedig legfeljebb 3 percig szólhat.

2. A hozzászólás joga a titkárnál történt jelentkezés sorrendje szerint illeti meg a tagokat.

3. Indítványok csak akkor tárgyalhatók, ha azokat 15 nappal a közgyűlés előtt az elnökséghez írásban benyújtották.

4. A tanácskozás tárgyára vonatkozó indítványt csak a vita berekesztése előtt és csak írásban foglalva lehet benyújtani. Az indítványozónak jogában áll az indítvány visszavonása.

5. A napirendre kitűzött tételtől eltérő tárgyról beszélni nem szabad.

6. Ha valamely tárgy feletti tanácskozás másfél óránál tovább húzódnék, elnök azt berekesztheti.

7. Azt, aki nem a tárgyhoz szól, az elnök megint, szükség esetén tőle a szót is megvonhatja. A szólót beszédében másnak, mint az elnöknek, megszakítania nem szabad.

8. Az elnök által tett figyelmeztetés, vagy rendreutasítás ellen felszólalni, azt visszautasítani, vagy vita tárgyává tenni nem szabad.

9. Szót kérhetnek bármikor is azok: a) kik napirendet indítványozni, b) személyes kérdésben felszólalni, vagy c) szavaik félremagyarázását röviden helyreigazítani, vagy az ügyrendre hivatkozni akarnak.

10. A szavazás rendesen felállással történik. Ha az eredmény kétséges,

ellenpróbát tesznek. Az elnök, vagy 20 tag kívánatára a jegyzők a szavazókat összeszámlálják.

11. Harminc tagnak írásban beadott kívánságára elnök névszerinti szavazást rendel el.

12. Az elnök a tanácskozási rend érdekében mindig szólhat; őt az ilyen beleszólásban meggátolni nem szabad, de ha a tárgy érdeme mellett, vagy ellene akar szólni, az elnöki széket az alelnöknek engedi át és azon tárgy befejezéséig az elnöki széket nem foglalhatja el.

13. Ha a gyűlés valamely tagja a rendet zavarja, a felszólalókat, vagy az előadókat beszédükben akadályozza, vagy bármivel a gyűlés nyugodt menetét megakasztja, az elnök őt névszerint is rendreutasíthatja.

14. Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

15. Ha a gyűlésen folytonos rendzavarási lármák és nyugtalanság uralkodik, melyet az elnök nem tud lecsillapítani, kinyilatkoztatja, hogy a gyűlést felfogja függeszteni; sőt az ülést egy időre, mely azonban egy óránál tovább nem tarthat, fel is függesztheti.

16. Az elnök örködik a nyilvánosság felett; a hallgatóságot, ha tetszését, vagy nemtetszését nyilvánítja, rendre inti és szükség esetén a teremből kitiltja.

17. A szavazás alá kerülő kérdés szószerinti szövege, valamint a szavazás eredménye és a hozott határozat teljes terjedelmében jegyzőkönyvbe foglalandó.

Tudósítás.

A központi választmány június 4-én ülést tartott, melyről a következőket jelentjük:

Elnök: Dr. Málnai Mihály.

Jegyző: Pintér Ignác.

Jelen vannak: Bányai Leó, Bárd Rezső, Bárd Vilmos, Benedek Ábrahám, Dr. Braun Salamon, Billes Ármin, Erdős József, Gárdos Mór, Révai Miksa, Schichtancz Ármin, Szabó Jakab, Wachsberger Mózes és Wirth Henrik.

Távollétüket kimentik: Herczka Gusztáv, Dr. Frisch Ármin és Kornfeld Gyula.

1. Elnök megnyitja az ülést, felolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány hitelesít.

2. Elnök a következőket jelenti:

a) Zeisler Mór volt albertirsai nyug. tanító, 84 éves korában Budapesten meghalt. A megboldogult legrégibb tagjaink egyike volt, aki működésének idején becsülettel szolgált a nemzeti és felekezeti tanügyünket.

A választmány részvétellel és kegyelettel emlékezik meg elhalt tagtársunkról és özvegyi segélyképen 300.000 koronát utal ki.

b) Alapítótagul belép: *Breuer* Gyula győri tagtárs révén: Dr. *Kallós* Henrik győri lakos 200.000 koronával.

Pártoló tagokul belépnek: *Gross* Salamon bácsalmási tagtárs révén: *Frankfurter* Andor 50.000, *Frankfurter* Ármin 30.000 és *Rein* Sándor 30.000 koronával.

A választmány örömmel üdvözli az új alapító-, illetve pártoló tagokat, a közbenjáró tagtársaknak köszönetet mond.

c) *Halász* Mór nyiregyházi tagtársunk 37 évi érdemes tanítói munkásság után nyugalomba vonult. Ennek elismerésül iskolaszéke május 17-én díszgyűlés keretében méltatta a derék tanító bokros érdemeit. Az ünnepségen

egyesületünket *Biedermann Adolf* tagtárs képviselte, aki igen szép beszéd kíséretében adta át az ünnepelt tagtársnak egyesületünk üdvözlő iratát.

A választmány örömmel vesz tudomást *Halász Mór* tagtárs ünnepeltetéséről, őt a gyűlésből kifolyólag is szívélyesen üdvözli és kívánja, hogy a jól megérdemelt nyugalmat még soká élvezhesse. Köszönetet mond a választmány *Biedermann Adolf* tagtársnak, hogy egyesületünk képvisetetésében az ünnepélyen megjelent, valamint *Dr. Guttmann Zsigmond* iskolaszéki elnöknek, aki mint lelkes iskolabarát, egyéniségének egész súlyával és tekintélyével emelte az ünnepség fényét és állandóan tanubizonyyságot szolgáltat a tanítóság iránti jóakaratról.

d) Meglevő alapítványok tőkeösszegének növelésére befizettek:

A *Dr. Bánóczi József-féle* ösztöndíjalapra: *Gyarmati Samu* Miskolc, nyugalomba vonulása alkalmából egymillió koronát.

A *Gross Salamon és neje Rosenfeld Janka* árvaalapítványra: *Gross Salamon* Bácsalmás 100.000 koronát.

Klein Ármin segélyalapítványra: Özv. *Klein Árminné* Csongrád 800.000 koronát.

A *Dr. Lasz Samu Főiskolai Otthon-alapítványra* *Gyula fiának emlékére*: *Dr. Lasz Samu* 250.000 koronát.

Lederer Ábrahám ösztöndíjalapítványra: *Neumann Vilmos* Tiszabeő 5000 koronát.

Örfi József-árvaalapítványra: *Örfi Gyula* és *Örfi Rudolf* Arad 40.000 K-t.

Szabó Jakab segélyalapítványra: A budai izr. nőegylet 250.000 koronát.

A *Wurmfeld Ignác és Szilárd Berta Főiskolai Otthon-alapítványra*: *Szilárd Berta* Körmend 13.000 koronát.

A választmány örömmel vesz tudomást ezen alapítványok tőkeösszegének növeléséről, a kimutatott összegek beküldőinek köszönetet mond és különös elismerését fejezi ki *Gyarmati Samu* tagtársnak, aki nyugalomba vonulása alkalmával nagynevű mestere iránti hálájának ily példás módon adott kifejezést.

e) *Weisz I. Lipót*, az Északkeleti fiókkör elnöke előterjesztést tesz, hogy a vezetése alatt álló fiókkör újjáalakuló és tisztujító ülését közgyűlésünk idején Budapesten kívánja megtartani. Egyben jelenti, hogy a miskolci iskola tantestületének tagjai saját elhatározásukból a rendes tagsági díjat 100—100 ezer koronára emelték fel és e címen 11 tagtárs befizetéseképen 1,100.000 koronát küld be.

A választmány készséggel járul hozzá, hogy az Északkeleti Fiókkör tisztujító ülését a közgyűlés napján itt Budapesten tartsa meg, az ülés helyéül a sip-utcai polg. leányiskola imatermét jelöli ki. Elismerését fejezi a miskolci tagtársaknak, kik megértő áldozatkészséggel adóztatják meg magukat tagsági kötelezettségük teljesítésében, amivel dicséretes példát szolgáltatnak másoknak is.

3. A vallásoktatási bizottság *Dr. Heller Bernát* elnöklete alatt május 27-én ülést tartott, melynek egyik tárgyát *Az ifjúsági biblia a vallásoktatás szolgálatában* című tétel képezte. A bizottság óhajtanak tartja, hogy a *Dr. Edelstein Bertalan*, *Dr. Fényes Mór*, *Dr. Kandel Sámuel* közreműködésével *Dr. Frenkel Bernát* által szerkesztett „*Szentírás a család és iskola részére*” című könyv a középiskolai vallásoktatásnál segédkönyvül bevezetessék.

Szükségesnek tartja továbbá a bizottság, hogy egy vallásoktatásra képző tanfolyam intézményesen sürgősen szerveztessék akár a pesti izr. hitközség intézményeinek keretében, akár az Orsz. Rabbiképzővel kapcsolatban. Tudomásul szolgál.

4. Titkár jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium egyesületünk kérésére megküldötte az ország zsidó iskoláinak statisztikáját, mely

szerint Csonkamagyarországnak az 1924/25-dik iskolaévben összesen 158 zsidó iskolája volt 346 tanerővel, kik közül 218 férfi és 128 nő van. Tudomásul szolgál.

5. *Singer és Wolfner* könyvkiadó cég levélben válaszol az elnökségnek abbeli megkeresésére, hogy egyesületünkkel való könyvszerződés megújítására nézve álláspontját jelezze. Felhívja az elnökség figyelmét a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak a tankönyvkiadványokra vonatkozó reformrendeletére, mely egyáltalában kérdésessé teszi a magánkiadói tevékenység lehetőségét. Csak azon esetben remélhető szerinte egyesületi kiadványainknak az engedélyezendő tankönyvek sorozatában való felvétele, ha az összes zsidó iskolák ezeknek bevezetését egyöntetűen keresztülviszik. Felkéri a vezetőséget ennek kellő propagálására és amennyiben az a kellő eredménnyel jár, a maga részéről a legnagyobb méltányossággal kívánja kiadványaink ügyét kezelni.

Egyben közli az elnökséggel, hogy a cég most töltötte be fennállásának 40-ik évét és ez alkalomból, amely egyuttal egyesületünkkel való összeköttetésének is közel 40-dik évfordulója, intézményeink javára a vezetőség által meghatározandó rendeltetéssel 5 millió korona adományt ajánl fel.

A választmány mérlegelve *Singer és Wolfner* könyvkereskedő cég által felhozott okokat, a helyzet kialakulásáig elhalasztja a könyvszerződésre vonatkozó megállapodásait és ily értelmű javaslatot terjeszt a közgyűlés elé. Elhatározza, hogy felhívással fordul az összes zsidó iskolákhoz, melyben rámutat annak fontosságára, hogy könyvkiadványainknak egyöntetű bevezetése esetén remélhető csak a zsidó felekezeti iskolák számára írt tankönyveinknek további engedélyezése. A céget 40 éves fennállásának jubileuma alkalmából szívélyesen üdvözli, a cégtulajdonosoknak: *Singer és Wolfner* uraknak, kik egyesületünknek ez alkalomból 5 millió koronát adományoztak, hálás köszönetet mond.

6. a *Gárdonyi Géza* irodalmi társaság június 10-én üli meg *Móra Istvánnak*, a jeles magyar költőnek és írónak negyvenéves írói jubileumát, mely alkalomból arcképét megfesteti és nevére egy irodalmi alapítványt létesít. Azon kéréssel fordul a Társaság az elnökséghez, hogy tervének megvalósíthatása céljából, körünkben baráti gyűjtést indítsunk, illetve adakozzunk.

A választmány, méltányolva *Móra Istvánnak* a nemzeti kultúra terén szerzett kiváló érdemeit, 200.000 koronával járul a gyűjtéshez.

7. A választmány titkár előterjesztése alapján megállapítja a július 6. és 7-én tartandó közgyűlés napirendjét és munkaprogramját és elrendeli ennek lapunk legközelebbi számában való közzétételét.

8. A választmány a következő segélyeket szavazza meg:

Özvegyi segélyképen 1 esetben 300.000 koronát.

Kiházásítási segélyképen 2 tételben 1,500.000 koronát.

Betegsegélyképen 2 esetben 800.000 koronát.

Arvasegélyképen 150.000 koronát.

A tanítói segélyalapból 350.000 koronát.

9. A választmány a következő új tagokat veszi fel: *Bruck Leót*, *Simon Lajost*, *Székely Gézát*, a pesti izr. hitk. polg. fiúiskola tanárait és *Glück Arturt*, a pesti izr. hitk. hitoktatóját.

Schichtancz Ármin alelnök azon alkalomból, hogy a központi választmány e ciklusban most tartotta utolsó ülését, köszönetet mond a választmányi tagoknak eddigi bízgóságukért, viszont *Gárdos Mór* a választmány nevében köszöni meg az elnökségnek fáradságos munkásságát, melyet a lefolyt 3 évben egyesületünk és a magyar zsidó tanítóság érdekében kifejtett.

A választmány lelkes éljenzéssel kíséri *Gárdos Mór* szavait.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület vallásoktatási bizottsága

f. é. május 27-én gyűlt össze értekezletre. Jelen volt: Dr. Heller Bernát elnök, Dr. Braun Salamon, Dr. Fényes Mór, Dr. Frenkel Bernát, Dr. Frisch Ármin, Herczeg Ármin, Dr. Kandel Sámuel, Dr. Schwarz Jakab és Wachsberger Mózes.

Az értekezlet főtárgya: az ifjúsági biblia a vallásoktatás szolgálatában. Alkalmat ennek megvitatására az ad, hogy most már háromnegyed részében elkészült a Dr. Edelstein Bertalan, Dr. Fényes Mór, Dr. Kandel Sámuel közreműködésével Dr. Frenkel Bernát által szerkesztett Szentírás a család és az iskola részére.

Az értekezlet kiindul abból az egyértelműleg megállapított fájdalmas valóságból, hogy a zsidóság, még az iskolavégzett zsidóság sem, nem ismeri a Szentírást. Az iskola héberül annak csak egyes kiemelkedő szakaszait, inkább csak legjellegzetesebb mondatait, magyarul is csak kis részét dolgozhatja föl. De keltsen érdeklődést, ébresszen vágyat a Szentírás tüzetes megismerésére. Ezt a vágyat kielégíteni van hivatva az ifjúsági biblia.

Nem lehet szó róla, hogy ezt a több kötetes művet kötelező tankönyvül vezessük be osztályainkba. Használatára, módjára, analogiául, például szolgálhat a történelmi segédkönyvek fölhasználása a történelmi oktatásban. Iskolai fölhasználásának mértékét megszabja, sajnos meg is szorítja a rendelkezésre álló órák száma. A fölhasználás egymásutánja alkalmazkodjék az illető intézetekben követett tantervhez. Legmegfelelőbbnek látszik (bár erre vonatkozólag az értekezleten nem alakult ki egységes megállapodás) zsidó gimnáziumaink tanrendje, körülbelül ily változatban: I., II., III. osztály a tóra. IV. osztály Zsoltárok és Példabeszédek. V. osztály. A Szentírás elbeszélő könyvei. VI. osztály. Ámós, Hósea, Micha, Jesaja. VII. osztály. Jesaja (folytatás) Jirmijahu, Jechezkeél. VIII. (Kóhelet) Jób, Jesaja könyvének második része.

Kitetszett a tárgyalásból, hogy a most befejezéséhez közeledő nagy-érdemű bibliai mű mellett szükség van még egy iskolai Szentírássra is, mely nem a könyveknek kánonikus rendje szerint, hanem az organikus oktatás követelményei alapján volna megszerkesztendő.

Fölmerült továbbá az a sürgős óhaj, hogy megszerveztessék egy vallásoktatásra képző tanfolyam akár a pesti izr. hitközség intézményeinek keretében akár pedig az orsz. rabbiképző intézetben. Az értekezlet vallásoktatásunknak még egyéb hiányait és szükségleteit is vallja megvitatandóknak.

1925. április 1-től május 31-ig befolyt tagdíjak és adományok kimutatása.

Az összegek ezer koronákban értendők.

Alapítói tagdíjat fizettek: Győr: Dr. Kallós Henrik 200 ezer koronát, Breuer Gyula révén.

Pártoló tagdíjat fizettek: Bácsalmás: Frankfurter Andor 50, Frankfurter Ármin 30, Rein Sándor 30, Győr: Biróné Singer Fanny 30, Chevra Kadisa 50, Erdélyi Ernő 30, dr. Erdős János 25, Glück József 10, Izr. hitközség 100, Izr. leányegylet 100, Izr. Nőegylet 50, Hoffmanné Lövinger Cecília 30, Schmiedl H. Jánosné 50, dr. Schwarcz Mór főrabbi 40, dr. Szauer Alfréd 30, Thorasz Cheszed Egylet 25, Vajda Aranka 30 ezer. Miskolc: Adorján Ede 20, Adorján Jenő 10, Ausch Henrik 100, Balázs Jenő 10, Barna Sándor 25, Bartos Jakab 20, Baruch Gyula 20, Baumgarten Dániel 25, Berger Sámuel 60, Berkovics Ferenc 50, Berkovics László 50, Birnbaum Márton 100, Birnbaum M. 25, Blitzer Lajos 25, Bleyer Artur 10, Bloch Ármin 100, Blumberger Vilmos 50, Blum Mór 10, Bodnár Dezső 10, Borsod m. Takarékpénztár rt. 150, Böhm Nándor 20, Braun Henrik 10, Braun József 25, Braun Sámuel 25, Brauner Artur 10, Breuer Endre 20, Debora Leányegylet 100, Debora Nőegylet

100, Deutsch Ferenc 20, Deutsch Simon 100, Deutsch Zoltán 50, Dick Miklós 25, Domány Jakab 50, Czeizler Mórítz 10, Engel Ignác 50, Fábíán József 50, dr. Feledi Aladár 25, Felsőmagyarországi Takarékpénztár és Leszámitoló 150, Feuerstein Aladár 25, Feuerstein Izidor 25, Feuerstein Márkus 50, Fischer Gerzson és Fiai 100, Fischer Ignác 25, Fleischl S. fiókja 100, Fodor Dezső 50, Fodor Kálmán 100, Fodor Viktor 20, Fogel Bertalan 25, Földes Zoltán 25, Forgács Andor 25. dr. Frank József 30, Freund Lajos 25, Fried Aladár 50, Fried Endre 50, Friedländer Jónás 150, Friedländer Mór 20, Friedmann (Grand) 100, Friedmann Jenő 25, Frisch L. 20, Fürth Mór 10, Garai Sándor 25, Gál Árpád 25, Gelman Dániel 25, Gergely Elek 25, Gerhardt Jenő 50, Gerő Ignác 10, Glasner Géza 50, Glück Adolf 25, Glück Miksa 50, Glücksman és Löwinger 50, Gönczy Sándor 25, Grosz Armin 20, Groszman és Rácz 15, Groszman Gyula 10, Groszman Jenő 100, Grosz Samu 200, Grünfeld Mihály 20, Ifj. Grünfeld Samu 50, Grünwald Mór 10, dr. Halmos Géza 100, Halmos Henrik 50, Halmos Mór 25, Harmonia dalárda 50, Hartman Izidor 15, Hauer Henrik 50, Holländer Izidor 10, Hegyesi Jenő 25, Horvát Miksa 100, Izr. Nőegylet 100, Izr. Tantestület 100, Kardos és Bárdos 50, Kallus József 50, Kálmán Mór 10, Kellner Károly 20, Keresk. és Gazdák Köre 100, Kis Lajos 25, Klein Adolf 25, Klein Adolf és Fia 25, Klein Dezső 25, Klein Dezső 25, Klein József 25, Klein József 20, Kohn Herman 100, Kohn Károly és Fia 25, Kopp Armin 10, Kornitzer Lipót 10, Kovács Bandi 10, Kovács Lipót 25, König Dezső 10, Könyves Jenő 25, Könyves Lajos 20, Kubics Bernát 25, Kun Lajos 25, Kunovics Izidor 25, Kupterstein Dániel 100, Klein Sándor 100, Klein Márton 50, Landau Dávid 25, Lefkovics és Weinberger 25, Löw Jeromos 20, Löwinger Arnold 25, Löwy Miksa 50, Magyar Olasz Bank rt. miskolei fiók 150, Majzler Andor 25, dr. Majzler Salamon 25, Márkus Samu 20, Mandula Mór 50, Mandula Mór 25, Mezei Ernő 25, Méth Jenő 25, Miskolci Agrárbank rt. 150, Miskolczi Chevra 100, Miskolczi Kereskedelmi rt. 100, Miskolczi Ker. és Gazd. Bank rt. 150, Miskolczi Népbank rt. 100, Miskolczi Orth. Izr. Hitközség 100, Molnár Lipót 30, Moskovicz Vilmos 25, Nafta rt. Miskolcz 20, Nagy Jenő 10, Neményi Gyula 50, Neumann Herman 10, Pataki Samu 50, Pfeffer Ede 25, Pick Ernő 50, Plattner Jakab 25, Pollák Lajos 25, Radványi Ignác 25, Rosenbaum Miksa 25, Rosenberg Géza 50, Rosenberg Leopold 10, Rosenberg Miksa 10, Rosenberg Mór 25, Rosenthal Jenő 25, Rosenthal Zsigmond 10, Rosenwald Mór 50, Rosen és Blau 25, Salgó Ármín 25, Schwarcz Nándor 20, Schwarcz S. 20, Schwarcz Soma 50, Silbiger József 25, Simai Imre 10, Somogyi Adolf 15, Sólyom cipőáruház 25, Sós József 100, Sprei Izidor 15, Spitzer Vilmos 25, Steiner Emil 25, Steiner Lipót 25, Stern Jenő 50, Stern Sámuel 20, Strausz Miklós 20, Szász József 50, Székely, Győri Morvai 50, Szunyog és Weisz 25, Szücs Zs. 50, „Táltos“ könyvkereskedés 10, Tigerman Dezső 20, Váradi Sámuel 25, Vas Simon 20, Weinberger Antal 30, Weiszberger 10, dr. Weisz Bözske dr. 200, Weiszbrunn Lajos 25, Weiszbürg S. 20, Weisz Ernő 25, Weisz és Reich 20, Weisz Jenő 25, Weisz József 25, Weisz Mór 20, Weitzenfeld Jakab 25, Zeichner Adolf 25, Züszmann Henrik 25, *Szombathely*: Orth. Izr. Hitközség 50, *Tapolcza*: dr. Alpár János 25, Tapolczai Izr. Hitközség 100 ezer korona.

Helyreigazítás: *Neumann* Vilmos tiszabői tagtárs által szerzett *Klein* Károly debreceni és Grósz Izidor ecsenyi lakos pártoló tagok 10—10 ezer korona tagdíjainak kimutatása legutóbbi számunkból tévedésből kimaradt.

Rendes tagdíjat fizettek: I. *Budapesti tagok*: Band Sarolta 10, Dr. Bán Margit 20, Bárd Vilmos 20, Fábíán Ferenc 50, Fleischmann Ármín 20, Fleischmann Ferenc 20, Dr. Frenkel Bernát 25, id. Hartmann Sámuel 15, Dr. Havas Manó 50, Rappai Mihály 30, Reich Sámuel 30, Révai Miksa 20, Dr. Schwarc Jakab 25, Székely Mária 20, Palágyi Lajos 15 ezer koronát.

II. *Vidéki tagok*: Adler Samu Balassagyarmat 25, Altmann Manó Mándok 20, Alpár Mór Tapolca 25, Bálintné Gyarmati Róza Miskolc 100, Baumgarten Samu Győr 30, Bleier Jakab Gyón 10, Breuer Gyula Győr 50, Dévai Ella Miskolc 100, Friedländer Henrik Sárospatak 20, Dr. Gonda József Debrecen 10, Gyarmati Samu Miskolc 100, Horvát Gyula Kunhegyes 10, Kálmán Ármín Tapolca 50, Kállai Ignác Győr 30, Kardosné Lengyel Erzsébet Miskolc 100, Klein Zelma Miskolc 100, Dr. Kovács Ignác Győr 100, Krausz Simon Miskolc 100, Neumann Nándor Vác 20, Neumann Vilmos Tiszabő 10, Reichenfeld Hermína Győr 30, Reményi Lajos Tapolca 50, Solt Samu Kunhegyes 10, Stern Géza Győr 50, Székely Nándor Vác 25, Szilárd Berta Körmend 20, Szilas Emil Miskolc 100, Ullmann József Győr 50, Vadas Ábrahám Miskolc 100, Vázsonyi Izidor Tapolca 50, Weisz Gábor Pécs 75, Weisz I. Lipót Miskolc 100, Zollner Albert Miskolc 100 ezer koronát.

Adományok az Izr. Tanügyi költségeire. I. *Budapestről*: Band Sarolta 5, Bárd Vilmos 20, Fábíán Ferenc 50, Reich Sámuel 100, Révai Miksa 50, Palágyi Lajos 15 ezer korona.

II. *Vidékről*: Adler Samu Balassagyarmat 25, Altmann Manó Mándok 15, Horvát Gyula Kunhegyes 15, Irsai Mór Debrecen 30, Neumann Vilmos Tiszabő 5, Solt Samu Kunhegyes 15, Szilárd Berta Körmend 30, Weisz Gábor Pécs 75 ezer korona.

Adományok egyesületi célokra: Budai izr. Nőegylet 250, Gross Salamon Bácsalmás 10, Győri izr. népiskola tantestülete 410, Kampler P. Péter gyűjtése Hajdu-

böszörmény 172.450, Rudenszkyné Südfeld Fanny 25, Sebők Emanuel Debrecen 10 ezer korona.

Adományok árvaalapra: Gross Salamon Bácsalmás 10 ezer, Teichner Edit, a dohány-utcai községi polg. leányiskola, III. oszt. tanulójának gyűjtése 32.500 korona.

Adományok özvegyi segélyalapra: Gross Salamon Bácsalmás 10, özv. Rosenberg Nándorné Szeged 100 ezer korona.

Erzsébet kiházasítás alapra: Gross Salamon Bácsalmás 10 ezer korona.

Tanítói segélyalapra: Gross Salamon Bácsalmás 10, Szilárd Berta Körmend 60 ezer korona.

Alapítványok növelésére befizettek:

Dr. Bánóczy József ösztöndíjalapítványra: Gyarmati Samu Miskolc 1 millió koronát.

Deutsch Henrik alapra: Neumann Vilmos Tiszabő 5 ezer koronát.

Gross Salamon és neje árvaalapítványra: Gross Salamon Bácsalmás 100 ezer koronát.

Klein Ármin segélyalapítványra: özv. Klein Árminné Csongrád 800 ezer koronát.

Dr. Lasz Samu Főiskolai otthon alapra: Dr. Lasz Samu Bpest 250 ezer koronát.

Lederer Ábrahám alapra: Neumann Vilmos Tiszabő 5 ezer koronát.

Órfi alapítványra: Órfi Rudolf és Órfi Gyula Arad 40 ezer koronát.

Szabó Jakab alapítványra: Budai izr. Nőegylet Budapest 250 koronát.

Wurmfeld alapra: Szilárd Berta Körmend 13 ezer koronát.

Miniszteri rendelet.

A Magyarországi Izraeliták Országos Irodája

Budapest, V., Arany János-utca 27.

49.279. szám.

Az Országos Izr. Tanítóegyesület Tekintetes Elnökségének

Budapest.

Tekintetes Elnökség!

A vallás- és közoktatási miniszter ur önnagyméltóságának f. é. május hó 14-én 1467/1925. eln. sz. alatt kiadott és az új elemi népiskolai tanterv életbeléptetése tárgyában kiadott rendeletét van szerencsénk egy példányban szíves tudomás, esetleg publikálás iránti kérelemmel mellékelten megküldeni.

Budapest, 1925. évi június hó 4-én.

Kiváló tisztelettel

Dr. Mezey Ferenc

irodai alelnök.

*

M. kir. vallás- és közoktatási minisztertől.

1467/925. eln. sz.

Az új elemi népiskolai tanterv életbe léptetése tárgyában a kir. tanfelügyelőkhez intézett rendeletemet oly kéréssel van szerencsém Címnek tisztelettel megküldeni, hogy a rövid időn belül külön ugyancsak megküldendő tantervet a bölcs fennhatósága alatt álló elemi népiskolákba az 1925/26. tanévtől kezdődőleg szintén bevezettetni, esetleg hasonló új tanterv kiadásáról gondoskodni és ez ügyben kiadandó rendeletében a helyi iskolai hatóságokat és tanítókat a kir. tanfelügyelőkhez intézett rendeletem szellemében megfelelően utasítani méltóztassék.

Budapest, 1925. évi május hó 14-én.

Olvashatatlan aláírás.

*

Valamennyi főtitzt. egyházi főhatóságnak.

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszternek 1925. évi 1467. eln. sz. rendelete az új elemi népiskolai tanterv életbeléptetése tárgyában.

Valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltség vezetőjének.

Az 1888. évi XXXVIII. t.-c. 55. §-ában felsorolt 13 tantárgyat az 1877. évi 21.678. sz. rendelettel kiadott tanterv két tárggyal, a méréstannal és rajzzal, egészítette ki és 7 tárgykörrel vonta össze. Az 1905. évi 2202. számú eln. rendelettel kibocsátott tanterv még a kézimunkát is felvette a tanítandó tárgyak sorába és a beszéd- és értelemgyakorlatok és a gazdasági és háztartási ismeretek önállósításaival a tantárgyakat 10 csoportban sorolja fel. Azóta húsz év telt el. Hivatali elődeim az 1917. évi 168.411. sz. rendelettel az egészségügyi, anya- és csecsemővédelmi, gyermekvédelmi ismeretek az 1918. évi 6607. sz. rendelettel a gazdasági ismeretek behatóbb tárgyalását, az 1919. évi 182.311. sz. rendelettel a gazdasági ismeretek, a nemzetnevelési szempontok határozottabb érvényesítését rendelték el.

A hozzám beérkezett jelentésekből arról értesülvén, hogy a tanítók az osztatlan iskolákban a tanterv végrehajtása körül sok nehézséggel küzdenek, szükségesnek láttam az osztatlan népiskolák tanítási anyagának külön kiválogatását.

Az 1921. évi XXX. t.-c. végrehajtása alapján továbbá annyira megjavult az iskolalátogatás, hogy a régi ismétlő iskola most már valóban továbbképző iskolává alakítható, azért ennek tantervét is előkészítendőnek tartottam.

Ennélfogva megbíztam az Országos Közoktatási Tanácsot, hogy a népiskolák számára a neveléstudomány fejlődésére és a beállt változásokra való tekintettel az újítások szerves bekapcsolásával és figyelemmel a továbbképző iskola jelentős feladatára készítse el a népiskola és továbbképző iskola tantervét és tantervi utasítását.

E feladatok közül az Országos Közoktatási Tanács az elsőt megoldotta és az új népiskolai tantervet elkészítette.

Ezt az új tantervet 1925. évi szeptember havától az elemi népiskolának mind a hat osztályában életbeléptetem és felhívom a kir. tanfelügyelő urat, tegye a tantervet gondos tanulmányozás tárgyává, kísérje figyelemmel az iskolalátogatások alkalmával annak végrehajtását és hívja fel a tankerületének a tanítótestületét, hogy az 1925/26. és 1926/27. iskolaév folyamán a havi értekezleteken foglalkozzanak a végrehajtás körül szerzett tapasztalatokkal.

A tanítóegyesületek fontosabb megállapodásait saját tapasztalataival együtt 1927. évi december hó 31-ig foglalja tantárgyaként is rendszerbe és terjessze fel hozzám.

A tanterv végrehajtásának általános alapelvei benne foglaltatnak az 1905. évi utasítás általános részében, azért azt csekély módosítással e tantervvel együtt további használatra kiadom. A részletekre vonatkozólag utasítsa a kir. Tanfelügyelő úr a tanítószágot, hogy az 1905. évi részletes utasításokat, a vezérkönyveket, a módszertani tankönyveket és az új utasítás kibocsátásáig a szaklapokban megjelenő módszertani cikkeket és tanítási terveket kísérvék figyelemmel.

Az új tanterv a régi tanterv szerves továbbfejlesztése. Mindkettő megfelel a népiskolai törvény követelményeinek és az új a régiben kijelölt irányokat építi tovább.

A nagyszámú tárgynak fokozatosan kevesebb tárgykörbe való csoportosítása valamennyi tantervünk közös vonása.

Az új tantervben a beszéd- és értelemgyakorlatok megint vissza-

kerülnek a magyar tárgykörbe, mert szükségesnek látszott, hogy a beszéd és értelem gyakorlatoknak, beszéd és fogalmazási készséget fejlesztő, valamint kedélynevelő és erkölcsnemesítő fontosságát kiemeljük, a tulzott ismeret-szerzéssel a puszta értelemfejlesztéssel szemben.

A magyar nyelv alá foglalt alcsoportok száma a beszéd- és értelemgyakorlatokon kívül még egy tárggyal nőtt. A fogalmazást ugyanis külön kellett választani az írástól, hogy ennek nagy jelentősége kidomborodjék és hogy a beszéd- és értelemgyakorlatokkal megindult szóbeli fogalmazás az írásbeli fogalmazás rendszeres gyakorlásával méltó betetőzést nyerjen.

Az olvasmány-tárgyalás és a helyesírás külön megjelölése óvja a tanítót attól, hogy a gépies olvasást és a nyelvtani tételek elméleti tételeit tekintse célnak.

A földrajztudomány haladása már a népiskolai fokon is érezteti hatását azért bár a történelemhez hasonlóan a nemzetnevelés szolgálatában áll és mindkettő egy eszmény körébe tartozik, anyagánál és módszerénél fogva mégis kikiváncozott a történeti tárgyak köréből.

A természeti és gazdasági ismeretek összekapcsolása azért szükséges, mert a népiskolákban a gazdasági képzés sem a gazdasági tan elméleti órák szaporításával sem a külön gazdasági gyakorlati munkák beállításával nem emelhető oly arányban, mintha a természeti ismeretek teljes mértékben a gazdasági elméleti tudnivalók és gyakorlati munkák megértését szolgálja. Ez biztosítható annélkül, hogy a természeti ismeretek ideális értékéből veszítenénk és anélkül, hogy anyagiasságra vezetnének.

A természeti és gazdasági ismeretek körében az egészségtan mint új tárgy lép föl mely a régi tantervben még a kapcsolatokban és vonatkozásokban volt elrejtve. Határozottabb kiemelésére a nemzet jövője érdekében igen nagy szükség van.

Végül rajzolást és éneklést, melyet a régibb tantervek helyesen művészi tárgyak címén foglaltak össze, célszerűnek látszott külön választani, minthogy e tárgyak a népiskolákban egyéb célt is szolgálnak.

Az óraszámot, melyet az 1905-ki tanterv 139-ről 145-re, a kézimunkával valóban 159-re és a 6609.918. sz. rendelettel kiadott óraterv már 162-re emelt fel figyelembe véve, főleg a kisebb gyermekek munkabírását le kellett szállítani 152-re. Az órák csökkentésénél a magyar nyelv, számolás, mérés, testgyakorlás és a nemzeti tárgyak régi óraszama megmaradt.

Az új tanterv legnagyobb előnye, hogy a beszéd- és értelemgyakorlatok a III. és IV. osztályban is folytatódnak. Ezzel megszűnt a hézag, mely a népiskola I. osztályában lezáródó beszéd- és értelemgyakorlatok és az V. osztályban fellépő elkülönült tárgyak között volt, melyet a földrajz egymaga nem tudott áthidalni.

A beszéd- és értelemgyakorlatok anyagának gondos feldolgozásával a nemzeti műveltség, szerény körben ugyan, de befejezett egészlet nyújt a népiskola IV. osztályának elvégzéséig. Ezt a kört kibővítik az V. és VI. osztályban fellépő, elkülönült tantárgyak. További bővítése és kimélyítése a hivatás szempontjából is a továbbképző iskola feladata lesz.

Az általános óraterv is megmutatja, hogy a különféle részben osztott és az osztatlan iskolában mennyi idő fordítandó az egyes tantárgyak tanítására.

Az osztatlan népiskola részére külön tantervet készítettem. Ez az egy tanító iskola tanítójának munkáját megkönnyíti. A terminus rendszerrel az együtt tanítással a csendes foglalkozások helyes felhasználásával és az anyagnak a helyi viszonyoknak való alkalmazásával az osztatlan népiskola tanítója is szép eredményt érhet el.

Szólítsa fel a kir. tanfelügyelő ur e részben osztott népiskolák tanítóit, hogy a teljesen osztott népiskola tantervének, mint maximumnak és az

osztatlan népiskola tantervének, mint minimumnak figyelembevételével iskolájuk osztottsága a rendelkezésre álló idő és a helyi különleges viszonyok mérlegelésével készítsék elő, részletes anyagfeldolgozásukat tárgyalják meg azt a havi gyűlésükön és terjesszék fel a kir. tanfelügyelő urhoz jóváhagyás végett. A jóváhagyott részletes anyagfelosztása alapján készítsék elő a tanítók a részletes tanmeneteket is. Ezek készítésének szempontjait és a helyi viszonyok beillesztésének mértékét állapítsák meg az egyes tanítótestületek a kir. tanfelügyelőség utasításai alapján.

Utasítsa a kir. tanfelügyelő úr az osztatlan és a részben osztott iskolák tanítóit illetőleg tanítótestületeit, hogy a tanmenet és órarend összeállítása alkalmával szigoruan alkalmazkodjanak az osztatlan népiskoláról szóló utasításhoz és a turnus rendszer és az együttes tanulás lehetőségeinek kihasználása után fennmaradó csendes foglalkozások alkalmazására készítsenek tervezetet. A csendes foglalkozások így szolgálják tényleg a tanítást és csak így lesznek változatosak a pedagógiai követelményeknek megfelelők.

Az általános utasításokban foglalt pedagógiai elveket minden tanító olvassa el mennél gyakrabban, hogy azok szelleme valóban áthassa tanításukat. Elkerülhetetlenül szükséges, hogy a tanítót mindennapi munkájában eszmények vezessék, azért fontos, hogy a tanító gyakran elmélkedjék munkájának célja fölött, tudjon számot adni arról, hogy a népiskola egy-egy osztály, egy-egy tárgy egy módszeres egység, egyes lecke tanításának mi a célja? Szolítsa fel a tanítókat, hogy munkájukban időnként különösen fordulópontoknál elmélkedjenek azon, hogy vajjon miért is tanítják azt, amit tanítanak.

A tantervet megfelelő számban külön fogom a kir. tanfelügyelőségeknek megküldeni.

Budapest, 1925. évi május hó 14-én.

Gróf Klebelsberg s. k.

Láng Izidor

Egyszerű, szerény munkása volt a magyar kultúrának; a nemzet nap-számosa: tanító.

A halál mindig szomorú, a temetés mindig könnyezni való; de kétszeresen az, ha tanítót temetnek. Abaujszántó közönsége utolsó útjára kísérte *Láng Izidort*, az embert; megsiratta, eltemette. De *Láng Izidor*, a pedagógus most is él, szelleme fennmarad munkájának eredményében: a generációban, melyet ő nevelt. Ötven évet töltött a magyar tanügy szolgálatában, abból negyvenet Abaujszántón. Fáradhatatlan volt a munkában; 1910-ben történt nyugdíjaztatása sem hozott számára pihenést. Tanítványait nem hagyta el az elemi iskola kapujában; fáradságot nem ismerve oktatta őket tovább: való-ságos középiskolája volt. Ily nagy elfoglaltsága mellett is talált magának időt és alkalmat, hogy a magyar tanügyi mozgalmakba bekapcsolódjon, fővel és tollal szolgálja a kultúrát. Több megyebeli lapnak munkatársa és tudósítója; pedagógiai, szociológiai értekezései országos hírűek. Abaujszántó társadalmi életében jelentős szerepet vitt: magas tudásával, általános és széleskörű intelligenciájával közkedveltségnek örvendett. Mindenki szerette, mindenki tisztelte.

Huszonötéves jubileuma alkalmából ezüst babérkoszorúval lepték meg tisztelői; immár az aranyjubileumhoz közeledett és — elragadta a halál. Aranykoszorú helyett a szerető kegyelet örök koszorúját helyezzük sírjára.

Major J. Gyula emlékünnepele.

Az *Omike Múbarátainak Köre* az *Országos Izr. Tanítóképző Intézet* tanári karának és ifúságának közreműködésével 1925. május 25-én *Major J. Gyula* emlékezetére szép ünnepélyt rendezett, amelyen a *Major-család* tagjain kívül az intézet vezérő bizottsága, az elhunyt zeneszerző barátai, tisztelői és volt tanítványai nagy számmal jelentek meg.

Az ünnepélyt Dr. *Bánóci József* igazgató nyitotta meg *Major J. Gyula* fölött mondott emlékbeszédével, amelyben néhány mesteri vonással plasztikus képet rajzolt Major emberi és művészi egyéniségéről, életfelfogásáról, barátaihoz és kartársaihoz való viszonyáról. A mély hatásu, remek beszéd után a Tanítóképző énekkara előadta Majornak két vallásos dalát, amelyet *Kiss József* temploménekeire szerzett. *Vihar Béla*, a Tanítóképző növendéke saját, *Majort* dicsőítő versét szavalta lelkes hévvel. Utána *Stroke Henrik*, a Tanítóképző ének- és zenetanára, adta elő zongorán nagy technikai készséggel elődjének és egyben mesterének *Lengyel fantáziáját* és *Magyar szonátáját*. Dr. *Sós Ernő* tanár felolvasásában *Majort* mint zeneszerzőt mutatta be, kiemelve alkotásainak magyar és zsidó motívumait. *Czukorné Dick Alice* hegedűművésznő *Major Szonátájának* I-II. tételét és *Hegedűversenyének* középső tételét adta elő meleg átérzéssel, nagy hatással. *Kövesné Szitár Kornélia* nagyon szépen énekelt néhány Major dalt, amelyek közül a *Miként a nap sugára . . .* címűt a közönség zajos tetszésnyilvánítására meg kellett ismételnie. Mindkét művésznőt *Major Róbert* az elhunyt tanárfia kísért a zongorán.

Az előkelő művészi színvonalú emlékünnepelet *Fónagy Béla*, az *Omike Múbarátok Körének* elnöke rekesztette be tartalmas beszédével, amelyben néhány szóval jellemezte Major J. Gyulát, a klasszikus zene egyik kitűnő reprezentánsát, Liszt és Volkmann tanítványát, akivel szemben kultúrkötelesség volt hálánk és elismerésünk egy részét ez emlékünnepelellyel lerónunk s ezzel részben jóvátennünk azt a megnemértést és mellőzést, amelyet Majornak hosszú művészi pályáján érdemetlenül el kellett szenvednie. *Fónagy* végül bejelentette, hogy a vezetése alatt álló Múbarátok Köre ezután nemcsak a zsidó képzőművészek, hanem a zsidó zeneművészek méltatását és támogatását is be fogja vonni működése körébe és erre kérte a zsidó társadalom hathatós segítségét.

Halász Mór nyiregyházi tanító jubileuma.

Irta: Neumann Albert.

A nyírségi akácok bódító illatával van tele a levegő és az iskola előtti nyárfák levelei mint apró zászlócskák rezegnek a májusi verőfényben. Igazi ünneplésre való nap. Fent a díszteremben is balzsamos a levegő, de ennek illata csak a lelkeket érinti. A tanítványok, a tisztelők, a barátok kötötték pompás bokrétába a 37 évnek munkája nyomán sarjadzott virágszálakat.

Halász mestert körülsimogatták a mult emlékei és ha akadtak is tövisei a majd négy évtizedes pályájának, ugy ezekre ma már a fölényes nyugalom életbölcsességével tekint vissza.

Dr. Guttmann Zsigmond iskolaszéki elnök, ez a páratlan agilitásu, bájos lelkű, önzetlen megértő barátja az iskolának, a tanítónak, rajongó idealizmusával, szívének minden jóságával a tanító apoteozisává avatta a mai ünnepet.

11 órakor a gyermekkar elénekli a *Hiszekegyet* és utána Dr. Guttmann Zsigmond elnök megnyitja az díszgyűlést. Rámutat néhány jellemző, tömör szóval a mindössze 100 éves Nyiregyháza viruló kulturájára. A bámulatos föllendülés munkájában elismert tevékenységgel vett részt a hatvan éve fennálló

iskolánk. Halász Mór e jelentős időnek 37 évén keresztül működött Nyiregyházán és örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy ezt a sikerrel befejezett tanítói munkásságot méltassa. Annál is inkább, mivel régebbi kiváló tanítóink, Guttmann Jakab, Fried Ármín, Bónis Menyhért aktív munkásságuk közben dőltek ki a sorból és így nem volt alkalom a mindennél értékesebb tanítói munka megünneplésére. Üdvözlí a megjelent notabilitásokat, az impozáns közönséget. Ezután küldöttség megy az ünnepeltért, akit lelkes ovációkkal fogad a közönség és a gyermekkórusban fölcsendül a szép üdvözlő dal. Dr. Guttmann Zsigmond megható szavakkal fogadja a jubilánst és minden mondatából kicsendült az az eszményi felfogás, mellyel a tanítói munkásságot értékeli.

Melegen méltatja Halász Mór majd négy évtizedes munkájának áldásos eredményeit.

Generációkat nevelt föl, amelyek ma szeretetük hódolatát mutatják be az ősz mesternek. Az iskolaszék elismerése jeléül átnyújtja a díszes jegyzőkönyvi kivonatot, amely Halász Mórét örökös tiszteletbeli igazgatói címmel tünteti ki.

Dr. Bernstein Béla főrabbi emelkedett ezután szólásra és klasszikus szavakkal mintázta meg az igazi pedagógus alakját, aki a magyar nemzet kertjében, a magyar zsidóság szőlőjében fejtí ki áldásos tevékenységét.

Baruch Artur hitk. alelnök meleg, közvetlen szavak kíséretében átnyújtja a képviselőtestület határozatát, mely Halász Mórnak élete fogytáig biztosítja azt a külömbözetet, amely nyugdíja és legutolsó tényleges fizetése között van.

Nyiregyháza város képviselőtestülete nevében Kardos István, a közszereletben álló kultúratanácsos üdvözlete a jubilánst. Finom érzésű poéta lélekkel a természetbarátot, a városát rajongó szerető polgárt ünnepli Halász Mórban.

A Szabolcsvármegyei Általános Tanítóegyesület képviselőtében Szabó Pál elnök — a felekezeti közti havi tanítóértekezletek megteremtője — beszélt. Kidomborította azt a szép harmóniát, amelyben itt Nyiregyházán élnek egymást támogatva a különböző felekezetek tantestületei. Halász Mórban köszönti azt a példányképét az igazán hazafiasan gondolkodó és dolgozó tanítónak, aki ennek a békés, megértő és honmentő munkának mindig szilárd oszlopa volt. Büszke arra — úgymond — hogy magyar tanító, de Halász Mór boldog lehet, hogy zsidó tanító is. Köszönti azt az iskolaszéket, amely így ünnepeelve, magasztos hitvallomást tesz a tanítói hivatás fenségéről.

Biedermann Adolf egri igazgató az Orsz. Izr. Tanítóegyesület üdvözlétét tolmácsolta. Az ő beszédje egy komolyan elmélyedő tanulmány, telve egy vérbeli pedagógus évtizedes tapasztalataival és külön méltatást érdemelne.

Lippe József, az Alföldi Fiókkör elnöke, a régi zsidó tanító küzdelmes életét festette le. Bizonytalanság volt az élete és legtöbbször kemény kő a nyoszolyája. Mégis akadtak ideális szívek, melyek kitartottak a sok tövist termő pályán és kedélyüket meg nem törte a sok viszontagság. Halász Mór is ezek közé tartozik és méltán szolgálhat példaképül az újabb generációnak.

Liebermann Sámuel tokaji igazgató a negyvenéves barátság jogán szól az ünnepelethez. Ő ismeri barátját, hisz együtt ültek az iskola padján is. A rokonszenv, a szeretet szálai fűzik őket össze és meghatott lélekkel öleli keblére ősz pajtását; az ifjú kedélyű veteránt.

A szülők nevében Fried Salamon templomgondnok beszélt. Humoros reminiscenciákat elevenített fel Halász Mór életéből és a megemlékezés meleg tónusa fejezte ki azt a hálás szeretetet, amellyel a szülők a szívükbe zárták gyermekeik tanítóját.

Weinberger Mór, a debreceni statusquo iskola igazgatója az ünnepevényen

jelenlévő egész tantestület nevében a megbecsülés és szeretet szavaival köszöntötte a jubilánst.

Fried Adolf, a debreceni orth. iskola igazgatója, az ugyancsak jelenlévő tantestülete nevében méltatja a hosszú tanítói munkásság érdemeit és Isten áldását kéri a most kezdődő pihenés napjaira.

A volt tanítványok nevében dr. Rosenstein Zsigmond szeretetteljes szavakkal idézte a boldog gyermekkort, amikor Halász Mór jóságos türelemmel tanította, becézte a gyermeksereget. Feledhetetlen emlékek kapcsolják mindnyájukat immár ősz mesterükhöz és az elismerés szavain kívül egy takarékbetétkönyvet nyújt át a jubilánsnak, mint a volt tanítványok szeretetének és hálájának kifejezését. (Tizenkettő millió korona).

A kis Toldi Lea az utolsó tanítványok nevében búcsuzik. A bájos gyermek hangjára elfogódnak a szívek és könnybe borulnak a szemek.

Az eddigi munkatársak üdvözlését Friedmann Bertalan igazgató tolmácsolja. A harctérről hazatérő győztes hadvezért — úgymond — babérkoszorúval fogadja hálás nemzete. Az a férfiú, aki egész életét hazájának, felekezetének és tanítványainak szentelte, aki fáradságos és küzdelmes munkájával ezer és ezer ember boldogulását mozdította elő, jogosan számíthat az elismerés babérjaira. Ez a gondolat indította tantestületünket, midőn felkért engem, hogy hála, szeretet és nagyrabecsülés legszebb virágaiból koszorút kösse Halász Mór kollégánk tiszteletére. Harmincöt évig tanított ő ebben az iskolában. Ide fűződik a pályán meginduló ifjú minden reménysége, minden szép terve; itt folytatódott az érett férfiú minden komoly törekvése és itt fejeződött be az az érdekes munkásság, amelyre büszkeséggel tekinthet vissza. Legyen ez az ünnepély kedves emléke az ünnepeltnek és aranyozza be a pihenés napjait.

Halász Mór megköszöni a feléje áradó szeretetet, szava elcsuklik és meghatott lelkéből előtörnek a könnyek. Ez több volt minden szónál, ez szebb volt minden ragyogó beszédnél.

Az impozáns ünnep az elnök zárószavaival és a Hymnusszal ért véget.

Az ünnepély után közebed volt, majd a hitközség tanácstermében az iskolaszék elnöke látta vendégül a kartársakat. A fehér asztalnál dr. Bernstein Béla főrabbi, Friedmann Vilmos rabbi és Biedermann Adolf részéről szellemes, magas nívójú tósztok hangzottak el. Halász Mórné az iskolaszék elnökét köszöntötte fel. Kifejezte azt az őszinte meleg szeretetet, amelyet a tantestület érez iránta. Nálunk ő a családfő, aki féltő gonddal őrködik iskola és tanító fölött. Elnökségének 12 éve alatt megismertük az ő aranyos kedélyét, minden nemesért lelkesedő szívét és törhetetlen erélyét, ha az iskola, a tanító érdekeinek megvédéséről volt szó. Ha minden iskola tantestületét és iskolaszéki elnökét a megbecsülés, a megértés és a közös célokért való harmónikus munka így kapcsolná össze, akkor a zsidó iskola helyzete nem lenne válságos, akkor a zsidó tanító lelkébe nem hasítana bele a fájdalom, amikor 40 évi hűséges munkásság után — mint ahogy ez egy országos nevű kiváló kartársunkkal történt — sértő közönyösség fájó emlékével távozik abból az iskolából, amelynek odaadta lelkének minden idealizmusát és amelyben sohasem lankadó munkakedvvel dolgozott.

Látni kellett volna azt a lelkesedést, amely Halászné szavaira támadt.

Ez nem az ajkakra túluló, hangos és sokszor hamis „éljenek”-ben nyilvánult meg, hanem a tanítólelkek mélyéből feltörő igaz szeretetben, amelyet csak azok a kiválóságok tudnak kiváltani, akik a tanító iránt érzett szeretetüket és megbecsülésüket nemcsak az ajkukon hordják. A nagyszámban megjelent vidéki kartársak lelkületén egy kis rezignációt is tapasztaltam és — ezt meg is lehet érteni . . .

Könyvismertetés.

Szentírás a család és az iskola számára III. kötet, szerkeszti *Dr. Frenkel Bernát*.

Az utolsó esztendőök felekezeti irodalmának termékei között első helyet foglal el a *Dr. Frenkel Bernát* szerkesztésében, *Dr. Edelstein Bertalan*, *Dr. Fényes Mór* és *Dr. Kandel Sámuel* közreműködésével létrejött bibliai fordítás harmadik kötete. Nemcsak azért, mert gyönyörű, költői ihlettel telített, zamatos magyar nyelvezetével a Biblia szellemét egyesíti és híven tükrözteti vissza, de főleg azért, mert az anyag szerencsés megválasztása és csoportosítása igazi családi és gyermekolvasmánnyá avatja azt a monumentális művet, mely évezredek óta magasztos elveivel, erkölcsi és társadalmi tanításaival irányítja az egész civilizált világ fejlődését.

Megdicsőült nagy mesterünk, *Kármán Mór* a hitoktatásról szóló egyik értekezésében azt mondja: „A hitoktatás pedagógiai feladata az, korunk erkölcsi felfogásának alapját megvetni, hagyományaink legkifejezőbb, legjelesebb elemeinek közlése által.” Ha elhunyt nagy mesterünknek ezt a tételét elfogadjuk és a hitoktatás alapját az idézett elvekre fektetni akarjuk, akkor *Dr. Frenkel* könyvében oly segédeszköz kínálkozik erre, amilyennél szebbet, jobbat és alkalmasabbat gyakorlati iskolai használatra nem is kívánhatunk magunknak.

Megerősít engem e véleményemben az a tapasztalat, amelyet e könyvek használata közben az iskolában, — ahol már két év óta bevezettem — szerezttem. A gyermek érdeklődése a zsidó nép története, a próféták szereplése és őseink küzdelmei iránt élénken nyilvánul meg azóta, hogy e művet használom és meg vagyok győződve róla, hogy a harmadik kötet *Jezsajás* ékesszóló hatalmas beszédeivel, a zsidó nemzet tragikus sorsát ecsetelő leírásaival növendékeim érdeklődését fokozottabb mértékben fogja kiváltani.

A most megjelent harmadik kötet magában foglalja *Jezsajás*, *Jeremiás* és a 12 kisebb próféta könyveit. Az egyes könyvek magyarázatokkal vannak kibővítve, amelyek a kötet utolsó részét képezik. Az egész anyag nagyobb részekre van felosztva, ezek megint fejezetekre és szakaszokra oszlanak. Ez a szerencsés beosztás elősegíti a mű megértését és az egésznek könnyű áttekintését. Minden rész, minden fejezet és minden szakasz egy kis bevezetéssel van ellátva, amely a tartalom kíváncsú összefoglalását adja, úgy hogy az olvasó e bevezető sorokból a homályosabb helyek történeti vonatkozásait is könnyen megértheti.

A könyv külső alakja, anyaga és kiállítása a legkényesebb igényeknek is megfelel és a régi, háborúelőtti nyomdatermékekre emlékeztet. Különösen kiemelendők a gyönyörű eredeti rajzok, amelyek dicséretére válnak *Benedek Katának*, egy tehetséges, fiatal művésznőnek, aki a bibliai alakok sikerült alkotásával nagyban hozzájárult a mű művészi becsének emeléséhez.

A zsidó család, a zsidó iskola gazdagabb lett egy örökbecsű munkával. A magyar zsidó renaissance egy értékes segédeszközt nyert benne!

Herczka Gusztáv.

* * *

A **gyermek** című folyóirat ez évi 1—4. száma a Szülők Iskolájának s ez új intézmény munkájának ismertetésével foglalkozik.

E kiváló fontosságú egyesület 1923 október 19-én alakult meg a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság kebelében. Külföldön már mindenütt megalakult s nálunk is régóta kísérleteztek vele, míg végre itt is megszervezték s a teljes siker jegyében fejlődött két esztendőn keresztül.

A szülők iskolájának célja, hogy a szülők segítségére legyen a gyermek testi és lelki nevelésének felmerülő kérdéseiben az erre vonatkozó rendszeres előadások rendezésével és esetenként való tanácsadással.

Hogy milyen nagy szükségét érzik a szülők ez intézménynek azt az iskola hallgatóságának egyre növekvő száma mutatja, valamint az a körülmény, hogy a társadalom minden osztálya, a dolgozók széles rétege csoportosul köréje és vár okulást tőle.

Az előadók közt elsőrangú pedagógusok és orvosok mellett a közélet kiváló-

ságai szerepelnek s az előadások tárgya mindenkit érdeklő nagyfontosságú kérdések.

Ugyancsak a szülők nevelésének s általuk a jövő nemzedék helyesebb nevelésének érdekében a fenti egyesület nyilvános szülői értekezleteket is tart, melyeken a családi nevelés gyakorlati kérdéseit vitatják meg a szülők egy előadó vezetése mellett.

A Gyermek 1—4. száma két ilyen értekezlet alapjául szolgáló előadást közöl. Az egyiket *Nógrády László* tartotta: *Hogyan tarthatják meg a szülők a gyermek bizalmát* — címmel.

A gyermek a szülő iránt már eleve bizalommal van — mondja *Nógrády* — de ezt az előlegezett bizalmat meg is kell őriznie. A szülő gyermekének példaképe legyen, higgadt, nem durva, nem büntetőbíró. De ne legyen túl gyenge sem. A gyermek érezze szüleinek állandó szerető érdeklődését — így lesz csak lelkileg is igazi gyermeke.

A másik igen érdekes, tanulságos értekezés *Nagy Lászlótól* való: *Miként szoktassuk gyermekeinket az engedelmességre.*

„A gyermek pedagógiai fejlődése nem egyéb, mint szakadatlan alkalmazkodás a természeti és társadalmi környezethez.” Ez az alkalmazkodás fájdalmas, ezért a nevelőnek a gyermek segítségére kell lennie, hogy ezt megkönnyítse. Az engedelmességre való nevelésben a legnehezebb az 1½—3½ éves korig terjedő idő, mert lelki képességei ekkor fejlődnek ki. Az engedelmességre és lelkiismeretre ebben a korban kell a gyermeket nevelni, mert ezektől függ későbbi erkölcsi fejlődése. A szülő ez első nevelésében legfontosabb az objektivitás, a következetesség és igazságosság, ami a gyermekre megnyugtatóan hat. A büntetések alkalmazásánál meggondolandó: alkalmazzuk-e a testi fenytést, mert ettől való félelem károsan hat vissza a gyermek idegrendszerére. *Nagy László* ezt csak a lelkiismeret kifejlődésének koráig tartja megengedhetőnek. Ilyen fenytésnél helyesebb, ha a gyermek akaratát a tiltott cselekvéstől más kellemes ingerrel eltérítjük, azaz helyettesítjük. Később a fejlődés előrehaladottabb korszakában már a gyermek önérzetére hivatkozhatunk.

Az engedelmességre való neveléssel csak a tulajdonképeni nevelés határáig jutunk el, mert célunk nem a dresszírozott, hanem az önmagát fegyelmező, önzetlen ember nevelése.

Dr. Bán Margit.

VEGYESEK.

Zsidó tanítók! Julius 6. és 7-én tartandó közgyűlésünkön jelenjünk meg minél nagyobb számban. Aki csak teheti, hozza meg az áldozatot, hogy részt vesz a magyar zsidó tanítóság egyetemes gyűlésének tanácskozásaiban, melynek tanulságait hasznosítani fogja a hazai és felekezeti iskolaügyünk szolgálatában.

A titkárság hivatalos órája — szombat és vasárnap kivételével — naponta 3—5-ig. Helyiség: VII., Sip-utca 12. Templom-épület, III. emelet. Feleletre váró levelekhez válaszbélyeg csatolását kérjük.

Lazarus Adolf Fájdalmas megilletődéssel emlékezünk meg *Lazarus Adolfnak*, a pesti izr. hitközség főkántorának váratlan elhunytáról. Mestere volt a zsinagógiai énekművészetnek, aki klasszikus héber tudásával, nagy intelligenciájával és igazi áhitatot keltő gyönyörű recitációjával feledhetetlenné tette az általa vezetett istentiszteletet. Egyesületünk is régi pártoló tagját veszítette benne, aki mindenkor hiven ápolta a zsidó tanítósággal való kapcsolatot. Nyugodjék békében!

35 éves találkozó. Fölkérem mindazon iskolatársaimat, kik tanítói oklevelüket 1890-ben az Orsz. Izr. Tanítóképzőintézetben nyerték, hogy a 35 éves találkozó megtartása céljából közelebbi címüket velem közölni sziveskedjenek. Egyben kérem bejelentésüket, hogy kívánnak-e azon részt venni. Miskolc, 1925. június havában *Weisz I. Lipót*, Petőfi-utca 3.

25 éves találkozó. Felkérem volt osztálytársaimat, akik 1900-ban az Orsz. Izr. Tanítóképzőintézetben képesítő vizsgát tettek, hogy a 25 éves találkozóra vonatkozó óhajaikat velem közöljék. *Ivanovszky Jakab*, miskolci I. sz. áll. polg. iskolai tanár.

Nyugdíjbavonulás. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium *Pintér Ignácot*, pesti izr. hitk. polg. iskolai igazgatót a VI. fizetési osztállyal járó illetményekkel f. é. szeptember 1-jével kezdő hatállyal nyugdíjazta.

A pesti izr. hitközség oktatási ügyosztályának beszámolója az 1925 – 25-iki tanévről. Előljáró: dr. *Glücksthal Samu*. Osztályvezető: dr. *Munkácsi Bernát* tanfelügyelő. Előadó: *Bárd Rezső*.

A pesti izr. hitközség tanügyi beszámolója érdemes és nagyszabású munkáról ad számot. Alapítványi *fiúgimnáziuma* az idén reálgimnáziummá alakult át, megnyitotta a VI. osztályt és 10 osztályban 25 tanár 439 növendéket oktat. A félig kész épület fokozatos kiépítése is öröndetesen halad és az idén nyáron építik ki a VII. VIII. osztályok termeit és fejezik be teljesen az imatermet, miután az idei év folyamán a természettani és természetrajzi előadótermek készültek el. Az alapítványi *leánygimnázium* az idén három leányosztályt nyitott és 14 osztályában 33 tanár 581 tanulót tanít. A magas színvonalú oktatást szerencsésen kiegészíti a *főzőtanfolyam*, ahol a felserdülő leányokat a vallásos zsidó háztartás vezetésére képesítik. A két *polgári fiúiskola* 12 osztályában 504, a 2 polgári leányiskola 13 osztályában 529 növendék van. *Három elemi fiúiskola* 16 osztályában 589 fiú és két *elemi leányiskolájában* 9 osztályban 270 tanuló van. A hitközség fenntart egy *óvodát* 40 növendékkel, egy *siketnéma intézetet* 62 és a Wechselsmann-féle *vakok intézetét* 28 növendékkel. A tanulók teljes létszáma 22.836, amely szám a harmadévihez képest 17%-os apadást mutat. Az iskolák belső élete a leggazdagabb. Önképzőkörök, sportegyletek, cserkészcsapatok és *Szülők Egyesülete*, gyakorlati kézügyesítő és ipari tanfolyamok, szülői értekezletek támogatták és tették eredményessé a tanárok munkáját. Az iskolák vallásos belső élete mintaszerű: péntek esti, szombati és ünnepnap i istentiszteletek, a meghonosodott széderesték megerősítették a zsidó hitéletet.

Minden iskolának volt iskolaorvosi és fogápolási intézménye. Hatalmas összegeket emésztett fel az egész iskolaügy. Csupán a 2. gimn., 4 polg. és 4 elemi az óvodával 7.141,000.000 korona (420.000 aranykorona) kiadást és 2,050,000.000 K bevételt (120.000 aranykorona), tehát 5,091,000.000 korona (300.000 aranykorona) hiányt mutatnak ki, amit a hitközségnek kell fedeznie.

A pesti izr. hitközség vallásoktatási ügyosztályának beszámolója. Előljáró: dr. *Kecskeméti Adolf*. Osztályvezető: dr. *Munkácsi Bernát*, tanfelügyelő. A vallásoktatási ügyosztály igen érdemes munkát végzett. Teljessé tette az idén a tankönyvkiadványait. Minden iskolatípus minden osztályát el tudja látni megfelelő hittankönyvvel. Segített a fenyegető tanárhiányon *vallásoktatónőket képző tanfolyammal*; ennek növendékei közül már többen tanítanak a különböző fokú iskolákban és nagyon jól beváltak. A középiskolákban létesíttek *bármicva-tanfolyamokat* és decentralizálták a leányok lélekemelő *konfirmáció* ünnepélyét.

Az iskolákban heti 3-dik órának beállították a *liturgiai gyakorlatokat*, miáltal az istentiszteletek bensőségebbekké lettek. 17 *talmud-tóra* működik heti 2—4 órai beosztással. Ezt még az elemi iskoláknál is sikerült 18 helyen életbeléptetni heti 2—2 órával. Érdekes újítás a 6—6 órás tanfolyamú *templomi énekek oktatása*, amely nagyban hozzájárult az istentiszteletek megkedveltetéséhez. Kerületi iskolaszékek és szakfelügyelők fejezik be ezt az igazán áhítatot keltő vallási munkát. A vallásoktatási ügyosztály heti 1527 vallástani órát látott el 95 vallásoktatóval, míg a hitközség teljes oktatásügyét 248 tanerő (a központi igazgatáson kívül) látta el heti 4190 órában tanítva 24.652 növendéket (a talmud-tóra 1816 növendéke kétszer szerepel). Egy tanerőre jut átlag heti 17 óra, közel 100 növendékkel.

Hatalmas számok! Jól végzett munka! Ha a hitközség előjárósága, súlyos adókat fizető polgársága betekint az iskolák műhelyébe, a felnövekvő zsidó ifjuság izzó zsidó lelkébe, elmondhatja: termő talajba hullott a pénz, a nagy munka érdemes volt!

A budai izr. hitközség oktatásügyi szakosztályának jelentése az 1924. évről. A budai izr. hitközség Értesítője közli a *Wittenberg* Ignác szakosztályi elnök és *Dr. Edelstein* Bertalan főrabbi, szakfelügyelő aláírásával ellátott jelentést, mely részletesen beszámol azon lendületes tevékenységről, melyet a hitközség a hitoktatás fejlesztése érdekében a lefolyt 1924. évben kifejtett. Megszervezte a tanfelügyelői állást, melynek hatásköre az elemi és polg. iskolák hitoktatásának felügyeletére terjed ki. Ezen állást egy érdemes tanférfiuval: *Fábián Ferenc* eddigi hitk. titkárral töltötték be. A középiskolák hitoktatásának ellenőrzése továbbra is a rabbik kezében marad, akik egyszersmind irányító befolyást gyakorolnak a tananyag megállapítására és feldolgozására. A hitoktatás terén eseményszámba menő vívmánynak tünteti fel a jelentés *Dr. Kandel* Sámuel rabbi és hittanárnak alkalmaztatását, aki mint a pesti hitközség leánygimnáziumnak vallástanára már a múltban is nevelői és pedagógiai képességével lelkes buzgalmával és nagy tudásával a felserdülő zsidó nemzedéket vallástanaink iránti szeretettel, melegséggel és rajongással tudta eltölteni.

A budai hitközség területén 13 elemi-, 9 polgári-, 4 kereskedelmi-, 8 tanonciskolában, 1 tanítóképzőben, 4 középiskolában, két talmudtórában (41 tanulóval) végezte heti 223 órában 12 tanerő a hitoktatást. A növendékek száma 1645 volt. Minden hónapban értekezletet tartott a hitoktatói testület, melynek tárgyát a didaktikai kérdéseknek megbeszélésén kívül a tananyag felosztása, ennek szigorú számon tartása és feldolgozásának számonkérése képezte. Dicséretre méltó gyakorlatot követ a hitközség abban, hogy a vallásoktatás terén működő kiváló tanerőket állandóan figyelemmel kíséri és ezeket, valamint a tanulmányaikat most végző jeles ifju tanítókkal együtt a hitközség számára megnyerni igyekszik.

A pesti izr. hitk. polgári fiúiskolák tornaünnepélye. Harmadízben rendeztük meg ifjúságunkkal szabadtéri tornaversenyünket, hogy eleget tegyünk részben az állami tanterv követelményeinek, részben hogy kielégítsük iskolánk növendékeinek sportolási szenvedélyét és hogy megdöntsük a még mindig sokak által hangoztatott állítást, mely szerint a zsidó iskolákban csak igen kevés gondot fordítanak a testnevelésre. Hatszáz fiú és 100 leánynövendék élvezte a szabadmozgás áldásait és tett bizonyosságot fegyelmezettségéről és ügyességéről. Mindazok, kik 1925 május 31-én megjelentek az öreg millenáris sok ünnepséget megért pályáján, a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak az ifjuság precíz munkájáról és gyönyörűséggel szemlélték a jövő zsidóságának izmos és amellet kecses mozgulatait. Az ilyen ünnepséget nem magáért a versenyért rendezzük, hanem egy

rendszeres, már az év elején elkészített tervek alapján hajtjuk végre, miáltal az ifjuság az egész tanévben a sport legkülönbözőbb ágaiban korához megfelelő mértékben nyert kiképzést.

Nyilvános versenyeket eddig csak az alapítványi zsidó fiúgymnázium és mi rendeztünk. Magától adódik a kérdés, vajon nem volna helyes-e erőnk szétforgácsolása helyett egy az összes zsidó iskolák által megrendezendő közös tornaünnepélyt tartani, mely azután egy nagyszabású zsidó társadalmi ünnepéllé nőné ki magát. Ajánljuk a kérdés megoldását a zsidó hitközség nagyérdemű tanügyi előjárójának szives figyelmébe. A külön-külön megtartott belépődíjas versenyeknek így konkuráló jellegük van, mi csak fokozza kiadásainkat és csökkenti a rendesen jótékony célra rendezett versenyek bevételeinek nagyságát. Egy körülményt azonban nem hallgathatunk el, hogy akkor, mikor a tanügyi hatóságok és társadalmi egyesületek állandóan a tömegnevelésről szónokolnak és cikkeznek, mikor iskoláink növendékeit állítjuk a tömegnevelés szolgálatába, ugyanakkor egy ilyen ünnepély megrendezését lehetetlenné teszik érthetetlen adóikkal, miáltal megakadályozzák ily verseny deficitmentes megrendezését. Testnevelési, vigalmi, forgalmi adóra áldozzon az ifjuság, mely pedig erkölcsi és anyagi támogatást érdemelne meg nemes céljai elérésre. Felterjesztést fogunk intézni az Országos Testnevelési Tanácshoz, melyben felhívjuk figyelmét ezen áldatlan állapotoknak megszüntetésére. Miért ne lehetne Budapesten olyan pálya, mely díjmentesen állna az ifjuság rendelkezésére?

A verseny felvonulás, oszlopokba állás és a Hymnus eléneklésével vette kezdetét, majd ezt a zenére végzett szabad gyakorlatok követték. Azután az osztályonként megrendezett futó-, kerékpár- és játék-versenyek következtek. Majd 100 leány szemet gyönyörködtető kecses tánca, utána zenére végzett vivó és társasgyakorlatok, kötélhuzás tízes csapatok részére és labdarúgó mérkőzés tették változatossá a programot.

A versenyen künn láttuk a zsidó társadalmi és hitélet kitünőseit a szülők nagy táborával együtt, kiknek mindegyike felejthetetlen emlékekkel távozott a verseny színhelyéről, lelkében azzal a tudattal, hogy a zsidó iskolákban jó irányban van lefektetve a testnevelés szent ügye.

P. T.

Iskolai zászló avattatása Pesterzsébeten. A pesterzsébeti izr. hitközség nemes közönsége vágyat érzett arra, hogy a zsidóság szent ügyeért áldozatot hozzon. Ezt a vágyát avval elégítette ki, hogy most három éve zsidó iskolát létesített. Zsidó iskolát, ahol az új nemzedék alaposan megismerkedhessék vallása alaptanaival; hogy új üdítő forrást nyisson a zsidó érzésnek, tudásnak, erkölcsnek, erénynek. És tette ezt akkor, amikor másutt egyre hullottak el a már régebben felállított iskolák. Tette oly időben, amikor a szervezési és fenntartási terhek százszor súlyosabban estek a latba, mint valaha. De a közönség nemes érzéstől áthatva rendületlenül ment e kérdésben világi és egyházi vezérei dr. Vince Jakab hitk. elnök és dr. Krishaber Béla főrabbi után és megépítette a maga várát. Berendezte, ellátta minden szükségességgel. Már csak a zászló hiányzott, amely ott lengjen ormain. Azt is beszerezte legutóbb. Hazafias érzésével és gondolkozásával arányban állót: díszeset, pompásat, értékeset szemet-lelket gyönyörködtetőt. Az említett vezérférfiak nyomdokain haladó búzgó tantestület — *Molnár Dávid* ig.-tanító és *Czuckermann Ilona* polg. isk. tan. — teljes sikerrel azon munkálkodtak, hogy a hitk. pénztár megterhelésének mellőzésével a hazafias közönség lelkes áldozatkészségéből sarjadjon ki a nemzeti lobogó. Ifjúsági szini előadások rendezésével teremtették elő a fedezetet. Sőt még fel is maradt a 8 milliónyi költségen felül egy tekintélyes összeg, amelyet az iskolaszék dr. Vincze Jakab nevére alapítványnak szánt kiváló tanulók jutalmazására. — Május 24-én, egy derűs, meleg tavaszi szép napon avatták fel a pompás selyemzászlót, amelyen a „*Királyért és Hazáért*” felírás díszeleg. Az ünnepség jól rendezett hazafias ifj. szini előadással kezdődött, amelyet nagy közönség nézett és élvezett végig. Ott volt egyebek közt a város polgármestere és *Stern* Ábrahám igazgató. Pompás díszfelvonulás élén, amelyben ott sorakozott a nemzeti trikolór mögött az ifjuság, az előjáróság és nagyszámu közönség, *Rittersporn Mór*, a hitközség legmagasabb termetű embere, hozta a zászlót a templomba, amelynek udvarán *Deutsch Sándor* isksz. alelnök vette át ékes beszéd kíséretében dr. Vincze

Jakabné zászlóanyától. — Az egyházi ünnepet dr. Vincze Jakab hitk. és isksz. elnök rendkívül tartalmas, lelkes és buzdító szónoklata nyitotta meg a *Préger* Si mon főkantor vezetése mellett előadott „Mah tauvu“ után s ezt a „Hiszekegy“ eléneklése követte. A zászlót avató ünnepi beszédet dr. *Krishaber* Béla főrabbi mondotta, a nála megszokott ékesszólással buzdítva az ifjúságot tántoríthatatlan hűséges hazaszeretetre. Majd dr. *Vincze Jakabné* zászlóánya szép gondolatokban gazdag és a gyermeki felfogáshoz mért és gondolkozáshoz szabott, nagyon hatásos beszédben intette és oktatta az ifjúságot hazafias erényekre. Ezután *Molnár* Dávid ig.-tanító helyes ped. érzékről tanuskodó lelkes szavakat intézett a tanuló sereghez és tétette le velük a hűségi fogadalmat, ami nagy meghatottságot váltott ki a lelkekben. Több tanuló hazafias költeményt szavalt. Majd a zászlószögek elhelyezése következett hatásos jelmondatok kíséretében. Az elnöki zárszó után a Hymnus eléneklésével ért véget a gyönyörű ünnepély. Utána az iskolában ünnepi uzsonna volt, ezt pedig magyaros áldomás követte. — Adja Isten, hogy felavatott lobogónkat a nemzeti és felekezeti kultúra jegyében már a legközelebbi jövőben az integer Nagymagyarországon lengesse a szellő. G-s.

Fővárosi nyugdíjas tanító figyelmébe. *Barta* Albert zalaszentgróti tagtárs, nyug. áll. iskolai igazgató egy, a fővárosban lakó nyugdíjas kartárssal lakást cserélne, akinek átadná szép, kényelmes háromszobás lakásán és a hozzátartozó kerten kívül az általa eddig ellátott hitközségi titkári és hitoktatási állását és igen szép jövedelemmel járó mellékfoglalkozását, mely havi 4 millióra értékelhető. Érdeklődők, ha lerándulnak Zalaszentgrótra, mindezen előnyös cseréről meggyőződhetnek, hol egy napi ellátásukról is gondoskodva lesz. B-listás kartársak figyelmébe melegen ajánljuk e cserét.

Vizsgai jutalomkönyvek céljára igen alkalmas zsidó művek: *Kiss József Jokli.* A nagy magyar zsidó költő egyetlen prózai elbeszélő munkája.

Dr. Bernstein Béla: Jókai és a zsidók. Szerző a nagy költőfejedelem valamennyi művének zsidó vonatkozásait érdekesen és élvezetesen tárgyalja.

Sass Irén: Híres zsidó asszonyok. Hézagpótló munka, mely novellisztikus formában, vonzó modorban beszéli el a zsidóság nagyasszonyainak életét. Leányavatási ajándéknak is nagyon alkalmas.

Egy-egy könyv ára 15.000 korona, kötve 20.000 korona. Megrendelhető a *Remény* kiadóhivatala útján Budapest, IV, Magyar-utca 3.

Egyszólamú gyermekdalok óvodai használatra írta és megzenésítette *Tiboldi József*, pesterzsébeti áll. polg. iskolai tanár. Hogy az óvodai vezetőknek a köznevelés szempontjából eléggé nem méltányolható, fontos és fárasztó munkáját megkönnyítse, szerző hosszas kutatások árán a legkiválóbb gyermekdalköltőnk műveiből 4—6 éves gyermekek számára kedves versikéket válogatott össze és azokat könnyed, fülbemászó melódiával megzenésítette. Mindegyik füzet 30—30 dalt tartalmaz. Egy-egy füzet ára 50.000 korona, mely összeg beküldése után a kért füzetet bérmentve megküldi a szerző. Megrendelhető szerzőnél Pesterzsébet, Attila-utca 15. szám.

A Remény zsidó ifjúsági lap júniusi száma ismét változatos tartalommal jelent meg. *Salom* Asch vonzó elbeszélései, *Sass Irén: Híres zsidó nőkről* közölt történetei élvezetes olvasmányokat nyújtanak mindkét nembeli zsidó ifjúságnak. Szerkesztő: Dr. *Molnár* Ernő. Kiadóhivatal: Magyar-u. 3.